

Høgskulen
på Vestlandet

MASTEROPPGAVE

Hvordan oppleves deltakelse og
medvirkning i områdesatsing?

How is participation in area-based
initiatives experienced?

Maren Sten Neset

Master i samfunnsarbeid

Kandidatnummer: 403

Institutt for velferd og deltaking

Veileder Inger Helen Midtgård

Innleveringsdato: 31.08.2021

Forord

Det jeg har lært i denne perioden er at du alltid kan planlegge, men det blir sjeldent slik du planlegger. I denne prosessen har jeg støtt på flere problemer utenfor min styring, og har måttet snu flere ganger. Dette har vært en lang og utfordrende, men veldig lærerik vei.

Jeg hadde aldri kommet i mål hadde det ikke vært for noen spesielle personer. Først vil jeg takke de som har stilt opp på intervju, og vært tilgjengelig for meg på e-post og telefoner. Dere har vært tålmodige i en tid med uvisshet. Det å få høre fortellingene deres om hvordan dere opplever deres nærmiljø, og det å få se hva dere har jobbet med er noe jeg vil ta med meg videre. Tusen takk!

Det kan ikke alltid vært enkelt å være min veileder! Men en stor takk til Inger Helen Midtgård som har vært med meg på alle de brå svingene og dratt meg ut av boblen. Takk for lange gode samtaler om både oppgaven, men også samfunnet ellers. Det har vært til stor hjelp!

Fra instituttet er jeg blitt anbefalt å anonymisere ytterligere slik at hverken området eller personer skal gjenkjennes. Av den grunn beskrives ikke området og jeg går ikke inn på lokale forhold som kan gjenkjennes.

Sammendrag

«Hvordan oppleves deltakelse og medvirkning i områdesatsing?» er en masteroppgave i Samfunnsarbeid. Deltakelse fra de det gjelder og arbeid sammen med disse, er noe som står sentralt. Studiet har som hensikt å undersøke hvordan det oppleves å delta i områdesatsingens medvirkningstiltak i Bergen kommune. Problemstillingen for undersøkelsen er: *Hvordan opplever lokalbefolkningen deltakelse i områdesatsing?* Dette er en kvalitativ studie med fokusgruppeintervju som hoved datainnsamlingsmetode. Det er gjort individuelt intervju som utfyllende data. Intervjuguide og begrepsavklaringer er laget på bakgrunn av litteraturgjennomgang. Respondentene for undersøkelsen har vært områdekoordinator for det angitte området i undersøkelsen og lokalbefolkning knyttet til en lokal organisasjon, «Lokalt engasjement». Her er det valgt ut to undergrupper fra organisasjonen, «Kulturgruppen» og «Plangruppen».

Studiens funn viser at medvirkning og deltakelse ikke er noe enkelt. Det er en ressurskrevende prosess, og det er utfordrende å få til deltakelse fra «alle». Det kan stilles spørsmål til om medvirkningstiltak i områdesatsinger har et stort nok fokus på barrierer knyttet til deltakelse. Respondentene i undersøkelsen savner å se et bredere utvalg fra lokalsamfunnet inn i medvirkningsprosessene. Opplevelsen av deltakelse av folkemøter er varierte ut fra hvilket utgangspunkt man har for deltakelse og medvirkning.

Maren Sten Neset

Høgskulen på Vestlandet

Summary

“How is participation in area-based initiatives experienced?” is a masters thesis in Community work. Participation from those concerned and working with those who are affected is a central. The purpose of this study is to examine how it is to participate in the area-based initiative’s participation methods in Bergen municipality. The thesis question is “How does the local population experience participation in area-based initiatives?”. This is a qualitative study with focus groups as main data collection method. I have conducted one individual interview as supplementary data. For the interview guide and the clarifications of terms used in this thesis, I have conducted a literature study. The respondents for the survey have been the area coordinator for the specified area in the thesis and local people connected to a local organization, «Local involvement». Here, two subgroups have been selected from the organization, the "Culture Group" and the "Planning Group".

The study's findings show that participation is not easy. It is a resource-intensive process, and it is challenging to get participation from "everyone". Questions can be asked as to whether participation measures in area initiatives have a large enough focus on barriers related to participation. The respondents in the survey miss seeing a wider selection from the local community into the participation processes. The experience of attending public meetings is varied depending on the starting point for participation and participation.

Maren Sten Neset

Høgskulen på Vestlandet

Innhold

1.	Innledning	1
1.1	Studiens tema og problemstilling.....	2
1.2	Bakgrunn for valg av tema.....	2
1.3	Oppgavens oppbygning	3
1.4	Begrepsavklaring områdesatsing og områdeløft.....	3
1.5	Tidligere forskning og rapporter om områdesatsing.....	5
1.5.1	Vestlige Europa.....	5
1.5.2	Norge.....	6
2.	Områdesatsing og medvirkning	8
2.1	Medvirkning, det handler om demokrati.....	8
2.2	Arealbestemt initiativer i Europa	10
2.3	Områdesatsingen i Norge.....	11
2.3.1	Levekårsrapporten.....	12
2.3.2	Segregering i norske nabolag	13
2.3.3	Nabolageffekter	14
3	Teoretiske perspektiv	15
3.1	Deltakelse.....	15
3.1.1	To typologier av deltagelse	16
3.1.2	Kritikk av Arnsteins «A ladder of participation».....	18
3.2	Empowerment	19
3.2.1	Empowerment som etablering av motmakt.....	19
3.3	Sosial kapital.....	20
4.	Metode: Innsamling og analyse av data.....	21
4.1	Kvalitativ metode.....	22
4.2	Fenomenologisk tilnærming	22
4.3	Tilgang til feltet og utvalg.....	23
4.3.1	Utvalg.....	23
4.4	Datainnsamling	24
4.4.1	Litteraturgjennomgang.....	25

4.4.2	Observasjon av digitalt folkemøte	25
4.4.3	Fokusgruppeintervju med grupper fra lokalmiljøet	26
4.4.4	Semi-strukturert individuelt intervju.....	26
4.4.5	Gjennomføring av Intervjuene	27
4.5	Fremgangsmåte ved analyse av data	30
4.6	Refleksjon rundt forskningsetiske hensyn og datainnsamling	31
5.	Presentasjon av resultater.....	32
5.1	Forståelse av og forventningene til områdesatsing	32
5.2	Oppstarten av «Lokalt engasjement»	36
5.3	Opplevelsen av å delta	38
5.3.1	Folkemøter	38
5.3.2	Sosial kapital gjennom deltakelse	42
5.3.3	Barrierer knyttet til deltakelse.....	43
5.3.4	Avstanden mellom kommunen og lokalbefolkningen	45
5.4	Betydningen av nærmiljøet	46
5.5	Oppsummering av funnene	48
6.	Deltakelse og medvirkning i områdesatsingen	48
6.1	Opplevelse av deltakelse.....	48
6.2	Empowerment som bidrag til deltakelse.....	55
6.3	Å bygge sosial kapital gjennom deltakelse	56
6.4	Opplevelsen av eget nabolag og nabolagseffekter	60
7.	Oppsummering og videre forskning	61
8.	Referanser	62
9.	Referanse for figurer	67
10.	Vedlegg	i

1. Innledning

Kommunene i Norge har ansvar for å bidra til at alle innbyggere har gode levekår og til å utvikle bærekraftige samfunn (Departementene, 2018, s. 4). Staten samarbeider med kommunene om innsatser som skal forbedre boforhold for områder som skårer lavt på levekårsundersøkelsen. Områdesatsing er en konkret oppfølging av disse rapportene (Bergen kommune og Departementene, 2019, s. 2) og er et tidsavgrenset tiltak innenfor et geografisk avgrenset område (Departementene, 2018). Kommunen skal jobbe sammen med beboere i lokalsamfunnet. Det er fokus på deltakelse, og forbedringene skal ta utgangspunkt i innbyggernes ønsker, behov og ressurser (Tell, 2018).

Deltakelse og medvirkning fra de det gjelder er viktig i en slik prosess (Bergen kommune og Departementene, 2019, s. 2; Departementene, 2018, s. 5). «Uansett hva rammene er, så innebærer samfunnsarbeid alltid å jobbe sammen med grupper som ønsker å bedre egen og andres livssituasjon» (Hutchinson, 2018, s. 11). Dette aktualiserer samfunnsarbeid som en nyttig arbeidsform i områdesatsing og medvirkningsprosesser i kommunale prosjekt, da deltakelse og medvirkning er viktig innenfor samfunnsarbeid (Ledwith, 2011, s. 3; Minkler & Wallerstein, 2019; Twelvetrees, 2017; Økland, 2012, s. 40).

Oppgavens fokuserer på befolkningens opplevelser av å delta i medvirkningstiltak i Bergen kommunes områdesatsing. Befolkningen i de ulike områdesatsingene inviteres inn til deltakelse og medvirkning for å kunne påvirke hvordan deres nærmiljø. Datainnsamlingen er gjort gjennom litteratursøk, individuelt intervju og fokusgruppeintervju. Utvalget til fokusgruppeintervjuene er hentet fra en lokal organisasjon i området som er studert. Denne organisasjonen er her kalt «Lokalt engasjement». Dette er en politisk uavhengig organisasjon som jobber for et bedre nærmiljø. Det er valgt ut to undergrupper fra «Lokalt engasjement», her kalt «Kulturgruppen» og «Plangruppen». «Kulturgruppen» fokuserer på kulturelle tilbud i nærmiljøet, mens «Plangruppen» ser på overordnede planer for området. Som bakgrunn for begrepsavklaringer og kontekstualisering av problemstillingen, er det gjort et litteratursøk i offentlige dokumenter og forskning om områdesatsing og medvirkning.

1.1 Studiens tema og problemstilling

Tema for min avsluttende mastergradsavhandling i samfunnsarbeid vil være opplevelsen av deltakelse og medvirkning i områdesatsing. Studien tar utgangspunkt i respondentenes opplevelser rundt deltakelse, hvordan de har opplevd å delta, og hvordan de opplever sitt nærmiljø. Jeg har sett på hvordan en gruppe i et innsatsområde opplever dette, og hvordan de blir invitert til deltakelse og medvirkning i områdesatsingen. I tillegg til gjennomgang av litteratur, er empirisk data innhentet ved observasjon av et digitalt folkemøte, to fokusgruppeintervjuer av to lokale grupper og intervju av en representant fra områdesatsingen. Gjennom å analysere og drøfte det som kommer frem om deres opplevelser vil jeg besvare problemstillingen;

❖ *Hvordan opplever lokalbefolkningen deltakelse i områdesatsing?*

For å konkretisere problemstillingen har jeg utarbeidet tre forskningsspørsmål. De tre forskningsspørsmålene legger grunnlaget for å besvare problemstillingen.

- ❖ Hvordan opplever deltakere fra lokalbefolkningen å delta på medvirkningstiltak i områdesatsingen?
- ❖ Hvordan opplever lokalbefolkningen sitt nærmiljø?
- ❖ Hvordan kommuniseres mulighetene for deltakelse ut til befolkningen?

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Under studiene i samfunnsarbeid har jeg blitt introdusert til områdesatsingen gjennom besøk hos Bergen kommune og Husbanken. Det var veldig engasjerende å se hvordan de gjennom dialog og samarbeid med befolkningen prøvde å skape bedre oppvekstvilkår, trygge og gode nærmiljø og møteplasser for de som bor i området. I løpet av studietiden fikk vi gjøre undersøkelser som skulle være med på å belyse ønsker og muligheter innenfor ulike områder. Jeg fikk være med på å lage og gjennomføre en deltakerdemokratisk metode med barn i en levekårssone, for å finne ut av deres ønsker for nærmiljøet. Jeg har gjennom dette lagt grunnlaget for å skrive to oppgaver om områdesatsing.

1.3 Oppgavens oppbygning

Jeg vil starte denne masteroppgaven med begrepsavklaringer slik at dette blir presentert tidlig og tydelig for leseren. Jeg vil ta for meg tidligere forskning før jeg i kapittel 2 vil presentere begrepet medvirkning. Medvirkning er ett sentralt punkt i områdesatsingen og derfor er det viktig å konkretisere dette her. Videre i kapittelet vil jeg presentere områdesatsing. Kapittel 3 vil ta for seg de teoretiske perspektivene jeg har brukt for å belyse problemstillingen. Her vil jeg ta for meg ulike perspektiver på deltakelse, empowerment og sosial kapital. Dette er tre perspektiver som er viktig innenfor samfunnsarbeid og som jeg mener er viktig å ha med seg når man studerer lokalengasjement og områdesatsing.

Så vil jeg i kapittel 4 ta for meg valg av metode og tilnærming, og hvordan jeg har gått frem ved innsamling av data. Her vil jeg forklare hvordan jeg har utført datainnsamlingen, fra første kontakt med respondentene, hva som gikk galt, og hva som gikk bra. I kapittel 5 har jeg valgt å presentere funnene mine i et eget kapittel, før jeg i kapittel 6 diskuterer funnene opp mot faglitteratur i videre diskusjon. Oppgavens avslutning vil kort oppsummere funn og peke på videre forskning.

1.4 Begrepsavklaring områdesatsing og områdeløft

Det finnes flere måter å organisere områderettede innsatser på, og i faglitteraturen brukes det ulike begreper om slikt arbeid. Begrepene knyttet til organisering av områderettede tiltak blir gjerne brukt om hverandre, men de innebærer ulik praksis, og det er derfor greit å ta en avklaring allerede i innledningen. Kommunal- og moderniseringsdepartementet (u.å.) og Husbanken (u.å) definerer områdesatsing slik:

Områdesatsing er et virkemiddel for å bidra til bedre levekår i byområder med store levekårsutfordringer. En områdesatsing er et samarbeid mellom stat og kommune som ser flere virkemidler i sammenheng og bidrar til mer effektiv bruk av statlige og kommunale midler. (Husbanken, u.å; Kommunal- og moderniseringsdepartementet, u.å.)

Staten har gått inn i samarbeid med kommunene Oslo, Trondheim, Bergen, Drammen og Stavanger, om områdesatsing i utvalgte områder (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, u.å.).

Husbanken (2014) sitt *program for områdeløft* er en annen metode for å organisere og jobbe med områderettet tiltak. Dette er en nasjonal arbeidsmetodikk som er utarbeidet av Husbanken. Ruud (2012, s. 299) beskriver områdeløft som «en fellesbetegnelse på en offentlig innsats som setter fokus på avgrensede bolig- og byområder». Her gjennomføres det en kombinert innsats på boligforbedring, opprustning av uteområder og innsats for å styrke det sosiale miljøet (Ruud, 2012, s. 299). Områdeløft fokuserer på det fysiske, sosiale og kulturelle situasjonen i et område, og videreutvikler aktiviteter og tiltak for å bedre situasjonen. Det er viktig for den norske velferdspolitikken å sikre gode levekår for befolkningen (Økland, 2012, s. 40).

Departementene (2018, s. 6) har denne begrepsavklaringen:

Områdesatsing: En generell betegnelse for tidsavgrensede og helhetlige ekstrainsatser i geografisk avgrensede områder med sammensatte utfordringer.

Områdeløft: Innsatser i et lokalområde som følger en konkret metodikk utarbeidet av Husbanken i samarbeid med Oslo kommune gjennom den første Groruddalssatsingen. Brukes om lokale innsatser i delbydeler/mindre områder. Innenfor en områdesatsing kan det gjøres flere lokale områdeløft. Husbanken innsats i de pågående områdesatsingene er tiltak innenfor områdeløftmetodikken. (Departementene, 2018, s. 6).

Begrepsavklaringen skjer ikke bare ved å se på definisjonen av disse begrepene. Definisjonene er ganske like, men det er i utførelsen vi finner den største forskjellen. Det er hvilken statlig aktør som er forvalter de statlige midlene som er den største forskjellen, og da hvilken tilskuddspost kommunene kan søke midler fra på statsbudsjettet. Områdesatsingene blir omtalt som et spleiselag mellom flere innsatser. De er også avhengige av delfinansieringer fra mange parter for sammen med kommunene å kunne realisere satsingene. For områdeløft er det Husbanken som er stiller med finansiering og kunnskap. Dette er mindre bidrag enn i en områdesatsing og man må ha lavere forventninger til en slik innsats (Departementene, 2018, s. 6, 16).

Jeg har valgt å ha fokus på Bergen kommunes områdesatsing og det er da begrepet områdesatsingen som vil bli benyttet videre i oppgaven.

1.5 Tidligere forskning og rapporter om områdesatsing

Områdesatsing foregår i ulike steder i Norge, og som Bergen kommune og regjeringen utdyper på sine sider, skal lokalbefolkningen ha en sentral rolle i dette arbeidet (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, u.å.; Tell, 2018). I dette delkapittelet skal jeg gi en kort innføring og redegjøre for tidligere forskning om områdesatsing. I hovedsak fokuseres det på forskning fra Norge, men jeg velger også å trekke inn noe relevant forskning fra den vestlige delen av Europa. Generelt peker tidligere forskning på at deltakelse fra lokalsamfunnet inn i områdesatsingstiltak er nødvendig og en styrke for tiltakene (Andersson & Musterd, 2005). Det er diskuteres både internasjonalt og nasjonalt om områdesatsing faktisk har en reell positiv effekt. Brofoss og Barstad (2006, s. 66) skriver at det finnes i dag en økende grad av sosial ulikhet i flere byer.

1.5.1 Vestlige Europa

I Andersson og Musterd (2005, s. 377-378) beskrives det hvordan områderelatert arbeid og politikk jobber med å desentralisere makt og skape deltakelse blant befolkningen. Det sies også at dette er en type politikk som vi ser igjen i de nordlige delene av Europa. Dette peker på at det kan være mest relevant å se på hvordan det arbeides i nabolandene våre. Fokuset under områderettede tiltak er på områder der det er en konsentrasjon av levekårsutfordringer. Andersson og Musterd (2005) fortsetter diskusjonen med på å peke på at stigmatisering og nabolagseffekter har negativ påvirkning på enkeltindividet i områder med levekårsutfordringer. Men hvorvidt dette er et grunnlag for områderettede tiltak er de usikre på (Andersson & Musterd, 2005, s. 383). Konklusjonen deres er at områderettede tiltak ikke kan løse fattigdomsproblematikken i nabolag. Det er nødvendig med en større og bredere tiltak for å

takle de store samfunnsmessige problemene områderettede tiltak ikke kan fikse på egenhånd (Andersson & Musterd, 2005, s. 386-387).

Brofoss og Barstad (2006, s. 66) skriver i sine resultater at det er vanskelig å sammenlikne de ulike landene ettersom at de er forskjellige og landene velger forskjellige metoder for å løse levekårsutfordringene. Man kan se at landene går i samme retning, mot mer ulikhet, men land som Sverige og Danmark har i denne undersøkelsen bedre utgangspunkt for å gjøre det bedre, ettersom de er velferdsstater og har bedre støtteordninger rundt tiltaksløsninger (Brofoss & Barstad, 2006).

Edmark (2002) skriver om nordisk stedspolitikk og sammenlikner forutsetninger for at områder havner under områderettede tiltak. Selv om områdene er unike og det finnes ulike variasjoner, er det fortsatt sammenfallende likheter. Edmark (2002, s. 53-55) har laget en oversikt der hun ser på faktorer som vil påvirke utfallet av et områderettet tiltak. Her inngår bostedssammensetning, organisering fra kommunalt og statlig hold, dialog og kommunikasjon, med mer. Noe av det Edmark (2002, s. 123) trekker frem i sluttkommentarene er den hyppige variasjonen av begreper. Dette er noe jeg selv har erfart i litteratursøk og gjennomgang av dokumenter på flere språk. Det er flere begreper som blir brukt om en annen i litteraturen og dette kan være forvirrende. Det trekkes frem at begrepene i liten grad blir trukket frem og diskutert, og heller ikke kritisert.

1.5.2 Norge

Det finnes flere som skriver om sosial ulikhet og levekårsutfordringer, men i faglitteraturen er det hovedsakelig Oslo som er utgangspunkt (Andresen & Brattbakk, 2020, s. 132; IMDi, 2014, s. 39). Det etterlyses mer kunnskap på tvers av byer som har gjennomført områdesatsing. De sosiale utfordringene og utgangspunktene vil være unike for hvert enkelt område, men det vil være mulig å se likheter og utviklingstrekk.

Økland (2012) har skrevet boken *Samfunnsarbeid og boligsosialt arbeid* der hun beskriver flere eksempler fra Bergen om områderettede tiltak fra 80- og 90-tallet. Dette viser til at områdesatsing i og for seg ikke er noe nytt, men er noe som har pågått i flere generasjoner. Dette kjenner vi igjen fra artiklene om arealbestemte initiativer fra Europa.

Integrerings og mangfolds direktoratet, IMDi (2014), skriver i rapporten *Tverrsektorielt samarbeid i områdesatsing* om flere sider ved områdesatsing. Rapporten tar for seg områderettet arbeid i ulike deler av Oslo, Trondheim, Bergen, Drammen, Sverige og Danmark. De peker på at det er viktig at man fra startfasen allerede har klare målsettinger om hva som skal oppnås. Det er også poengtert at det er vanskelig å tydeliggjøre hva som er effekten av områderettet arbeid. Er det klare bevis på at levekår og ulikhet hadde blitt verre om det ikke hadde skjedd tiltak? Og når det er satt inn tiltak, og satsingen er slutt, går det gjerne flere år før man faktisk kan se om det har skjedd en endring eller ikke (IMDi, 2014, s. 47).

Boken *Oslo Ulikhetens by* redigert av Ljunggren (2017) sosial ulikhet, skillelinjer og segregasjon i Oslo. Kapitlene tar for seg ulike temaer knyttet til ulikhet og levekårsutfordringer i Oslo. Det er gjort mye forskning på sosial ulikhet og levekårsutfordringer i Oslo. Groruddalssatsingen i Oslo kommunene som startet i 2007 er et eksempel på dette (Oslo kommune, u.å.).

Ruud (2012, s 299) sitt bokkapittel *Områdeløft – bidrag til utjevning av boforhold og levekår*, tar for seg for litt av historikken til områdeløft og hvordan områderettet arbeid foregikk på 70- og 80- tallet i Oslo. Her konkluderes det med at i Oslo indre øst fikk et positivt utslag på områdesatsingen ved at flere fullførte skolen og at området fikk et bedre rykte. Men Ruud (2012) skriver at korte leiekontrakter og stor inn og utflytting er med på å påvirke bomiljø i en negativ grad. Hun trekker også frem stigmatisering av enkelte grupper som en faktor som påvirker negativt.

2. Områdesatsing og medvirkning

I dette kapitlet skal jeg ta for meg områdesatsing og medvirkning. Medvirkning er et begrep som er hyppig brukt innenfor områdesatsing. Bergen kommune (2021, s. 12-13) skriver at medvirkning er grunnleggende for å skape vedvarende endring, og bruker dette som arbeidsmetodikk. Intensjonen er at lokalbefolkningen skal få påvirke hvordan de vil at sitt nærmiljø skal utvikles innenfor områdesatsingen (Bergen kommune, 2021). Videre vil jeg ta for meg områdesatsingen og da starte med å presentere areal-bestemte initiativer i Europa. Arbeidet med områdesatsing i Norge, henter erfaring og inspirasjon fra våre naboland, og andre vestlige land i Europa. Avslutningsvis for kapitlet vil jeg ta for meg områdesatsing i Norge. Her vil jeg ta for meg levekårsrapporten og segregering i norske nabolag og nabolagseffekter.

2.1 Medvirkning, det handler om demokrati

I områdesatsing kan man delta på ulike folkemøter eller annen form for tilrettelagt aktivitet fra kommunen. Men når det kommer til medvirkning, forstår jeg det slik i at medvirkning er der man direkte påvirker utfallet. Forstått ut fra det engelske begrepet «citizen participation» som har røtter i «participatory participation»; deltakende demokrati. Rousseau var en av de som frontet viktigheten av deltakelse fra befolkningen inn i politikken og dette la grunnlaget for deltakende demokrati (de Graaf et al., 2015, s. 480). Medvirkning og citizen participation vil påvirke de folkevalgte. Det som er viktig å ta med seg fra deltakende demokrati er at befolkningen har en viktig stemme og har noe viktig å si (de Graaf et al., 2015). Putnam (2000) trekkes frem som en som viser hvordan sosiale nettverk kan være med på å styrke individene til deltakelse og medvirkning i lokalgrupper. I litteraturen og slik som Putnam (2000) viser til kan stor medvirkning og deltakelse i lokale organisasjoner, sport, kirken og lignende sosiale nettverk være styrkende for demokratiet (de Graaf et al., 2015, s. 480).

Økland (2012, s. 18-19) hevder at Norges tradisjon med medvirkning og demokrati kommer fra vårt nasjonale verdigrunnlag. Vi har valg og påvirkningsmuligheter som forbrukere, brukere og aktive pressgrupper, og Økland (2012) beskriver disse som «tilleggsdemokrati». Disse

mulighetene til medvirkning og deltakelse supplerer folkestyret, men kan ikke erstatte det. Gjennom medvirkning og deltakelse fra lokalbefolkningen vil kommunen få større innblikk i hvordan området fungerer i dag, og hva som trengs. Medvirkning og deltakelse er grunnleggende for lokaldemokratiet og er en viktig måte lokalbefolkningen kan delta i å medvirke i sitt nærmiljø ifølge Kommunal- og moderniseringsdepartemanget (2014, s. 8). «Vi trenger aktive kommuner, som spiller på lag med innbyggere, frivillighet og næringsliv» (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, u.å.).

Medborgerskap er et omdiskutert begrep som det kan være vanskelig å definere hva egentlig innebærer. I artikkelen til Magnussen og Nilsen (2015, s. 62) bruker de T.H. Marshalls ide om at medborgerskap er konstituert gjennom tre ulike typer rettigheter som danner grunnlaget for borgernes deltakelse i samfunnslivet på ulike nivå: sivile, politiske og sosiale rettigheter. Disse går ut på at borgeren skal ha muligheten til å leve et liv basert på egne valg, individuell autonomi, kollektiv selvbestemmelse og fremvekst av velferdsstaten som skal sikre alle borgere et nødvendig grunnlag til å sin individuelle og kollektive frihet (Magnussen & Nilsen, 2015, s. 62). Medborgerskap legger til grunn at det er nødvendig med medvirkningsprosesser og deltakelse i prosjekter som vil påvirke den enkelte. Områdesatsingen vil påvirke nærmiljøet til den enkelte på både det sivile, politiske og sosiale nivået.

Ruud og Vestby (2011, s. 18) forklarer at deltakelse og medvirkning er synonymer som brukes om en annen, og at medvirkning rommer et mangfold av nyanser. Medvirkning handler om alt fra formelle demokratiske prosesser, der man har innflytelse på politiske beslutninger eller planprosesser, til å være med på å bestemme aktiviteter i små lokale foreninger (Ruud & Vestby, 2011, s. 18). Medvirkningsprosesser innebærer en reell fordeling av makt og ansvar, som Arnstein (1969) diskuterer i sin teori.

Kommunal- og moderniseringsdepartemanget (2014, s. 8) forstår medvirkning etter plan- og bygningsloven som enkeltpersoners og gruppers rett til å kunne delta i, og påvirke offentlige utrednings- og beslutningsprosesser. Medvirkning må tilrettelegges slik at de som blir berørt får mulighet til å bidra (Kommunal- og moderniseringsdepartemanget, 2014). Det er et større ønske i områdesatsingen og andre kommunale prosjekter at det skal være en «bottom-up»

medvirkning fra de det gjelder. Dette fordi at det er de som kjenner området best og dette vil være med på å legitimere utfallet. Involvering av de det gjelder vil gi en bedre tilnærming til problemet. Områdesatsingen og kommunen har gjerne et større fokus på det fysiske området, mens lokalbefolkningen har et stort fokus på det sosiale (Brofoss & Barstad, 2006, s. 68).

Regjeringen (2015) publiserte i 2015 en artikkel som heter «Hvorfor innbyggermedvirkning er viktig». Der har de laget en liste med fordelene med innbyggermedvirkning;

- ❖ Beslutninger blir bedre
- ❖ Gjør de folkevalgte bedre i stand til å være gode representanter for innbyggerne
- ❖ De som blir berørt blir hørt
- ❖ Øker innbyggernes tillit til de folkevalgte
- ❖ Gjør det enklere å gjennomføre vedtatte tiltak
- ❖ Gir læring for både politikere og innbyggere

Punkt nummer tre «De som blir berørt blir hørt» er viktig slik lokalbefolkningen er med på å forme planene slik at de faktisk får noe de vil ha (Sudmann & Henriksbø, 2011, s. 51).

2.2 Arealbestemt initiativer i Europa

Arealbestemte initiativer, områdesatsing, områdeløft med mer, er flere sider av samme sak. Alle er innenfor områdebasert politikk, som lanseres av sentrale, regionale og lokale myndigheter. Slikt arbeid har som målsetting å bekjempe byforfall, fattigdom og fremme økonomisk vekst (Andersson, 2006, s. 787; Atkinson & Zimmermann, 2018). For å gjøre noe med levekårene og oppnå mål om mindre ulikhet, finnes det urbane utviklingsprogram som fokuserer på både fysiske og sosioøkonomiske tiltak. Slik områdebasert politikk vil være veldig forskjellig fra sted til sted, men Atkinson og Zimmermann (2018, s. 2-6) viser til at noen fellestrekk er samarbeid mellom offentlig og privat, at det er et stedsspesifikt arbeid og at deltakelse fra dem det gjelder står sterkt.

Agger og Jensen (2015, s. 2045-2046) beskriver tanken og målet bak slikt arbeid som; «The core idea behind ABIs is that simultaneous and coordinated investment in different sectors, for

example, employment, physical improvements and social initiatives in a neighborhood will provide extra benefits, leading to increased social cohesion» (Agger & Jensen, 2015, s. 2045). Dette gjøres gjennom midlertidige samarbeid der lokalemyndigheter går inn og støtter lokalpolitiske prosjekter, lokalmiljøgrupper, og andre private aktører. Det er viktig å ha med seg aktører fra lokalsamfunnet slik at beslutningene som blir tatt oppfattes som legitime (Agger & Jensen, 2015, s. 2046).

Både Agger og Jensen (2015) og Rhodes et al. (2005) diskuterer vanskelighetene med å konstatere suksessen bak arealbestemte initiativer. Her er det flere faktorer som er med å spille inn. Tiltakene kan påvirkes av for eksempel nye nasjonale planer om arbeidsledighet blant unge, mer politi i gatene på grunn av kriminalitet osv. Derfor konkluderes det med at det er vanskelig å faktisk sette fingeren på om det er en suksess (Agger & Jensen, 2015; Rhodes et al., 2005). Likevel er dette politikk som brukes i den vestlige verden, også i Norge. Områdesatsingen og arealbaserte tiltak kan ikke bekjempe fattigdom, eller andre levekårsutfordringer, men kan være med på å belyse problemene og eventuelt kompensere (Agger & Jensen, 2015; Andersson & Musterd, 2005; Rhodes et al., 2005).

Kunnskapsdepartementet (2018) skriver at «situasjonen og utviklingen i Norge skal, i den grad det er mulig og relevant, sammenliknes med tilsvarende kartlegging fra andre land, og da primært med våre naboland». I Norge har vi områdesatsing som et samarbeid mellom stat og kommune. Her ser man flere virkemidler i sammenheng og man bidrar til mer effektiv bruk av offentlige midler. I dag har staten avtale om områdesatsing i Oslo, Bergen, Drammen og Stavanger (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, u.å.). Områdesatsinger i Trondheim er i 2021 i ferd med å ferdigstilles (Trondheim kommune, 2021).

2.3 Områdesatsingen i Norge

Områdesatsingen baserer seg på folkehelseoversiktene som utarbeides i kommunen. Folkehelseoversiktene gir en oversikt over folkehelsen, og positive og negative faktorer som kan påvirke denne. Bergen kommune skriver at områdesatsingen kan ha et positivt utfall med å bidra til mer varierte og sammensatte bomiljø, forebygge framtidige folkehelseproblemer og

forhindre forfall og segregering (Bergen kommune og Departementene, 2019). Områdesatsingen i Norge er et samarbeid mellom kommunene og stat. Statens rolle i områdesatsingen har vært ulikt fra by til by. Departementene (2018, s. 3) skriver i en uttalelse at det er behov for en større samkjøring mellom hvordan man utfører områdesatsing i de ulike byene. Derfor ble det i 2017 bestemt at staten skulle gjøre en utredning av hvordan områdesatsingen skulle bli mer effektiv og hvordan staten skal ta større del i å dele erfaringene på tvers av kommunene (Departementene, 2018, s. 3).

For å møte befolkningen og sikre medvirkning har Bergen kommune listet opp disse metodene og tiltakene som eksempler (Tell, 2018):

- ❖ Innbyggerundersøkelser/spørreundersøkelser - for å finne ut et representativt utvalg av den voksende befolkningen oppfatter som bra ved sitt eget hjemsted, og hva de ser på som muligheter for forbedring
- ❖ Barnetråkkregistreringer - for å finne ut hvilke uteområder barn og unge liker å oppholde seg og hvilke områder de helst vil ha gjort noe med
- ❖ Intervjuer - med utvalgte nøkkelpersoner og viktige organisasjoner for å forstå nærområdet og å kartlegge hvem som kan være gode samarbeidspartnere
- ❖ Folkemøter - for viktig informasjon, ha dialog med om hva som foregår. Her er en eller flere byråder til stede
- ❖ Verkstedsmøter - for interesserte, hvor idéer til forbedring av nærområdet kan utvikles og hvor viktige ressurser i området kan engasjeres til felles innsats
- ❖ Samarbeidsgrupper - som kan mene noe om hva kommunen bør prioritere å gjøre fra år til år
- ❖ Nærvær - gjennom egne koordinatører i alle områder

2.3.1 Levekårsrapporten

Levekårsforskjeller handler i stor grad om forskjeller i helse, standard på bolig og bosted, arbeidsledighet, bruk av sosiale tjenester, utdanningsnivå og inntekt. Dette er ofte komplekse problemer som henger sammen (IMDi, 2014, s. 40). Områdesatsingen prioriterer innsatsområder ut i fra folkehelse rapportene, gjennom rapportene utarbeides et kunnskapsgrunnlag om hva som påvirker befolkningens helse (Tell, 2018). Det utarbeides en rapport hvert fjerde år, og denne inngår som grunnlag for kommunens planstrategi og tiltak. Områdene som velges ut i områdesatsingen skåres lavt på levekårsundersøkelsene. I levekårsundersøkelsen blir Bergen kommune delt inn i 51 geografiske områder for å måle folkehelsen. Hensikten med oversikten er å;

«[...] identifisere folkehelseutfordringer i kommunen, og å vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller». (Bergen kommune, 2019, s. 5).

Gjennom Folkehelseloven (2011) *Lov om folkehelsearbeid* §4-7 forplikter kommunene seg til å følge utviklingen av og fremme befolkningens helse, trivsel, og gode sosiale og miljømessige forhold. Kommunen har også et ansvar for å forebygge psykisk helse og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen. Dette skal skje gjennom tiltak kommunen har gjennom lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting. Punkt c i § 5. plikter kommunene seg spesifikt til å ha kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse. Dette skal dokumenteres skriftlig og en skal vurdere konsekvenser og årsaksforhold (Folkehelseloven, 2011).

En måte å forstå levekår på er å se på levekår som betingelser for velferd, og disse betingelsene er ressurser og arena. Dette påvirkes også av de individuelle ressursene og hvilken arena de settes inn på (Barstad & Kirkeberg, 2003, s. 5). På tross av at slike undersøkelser ikke vil gi en riktig indikator på om befolkningen har det bra, vil den gi en indikator på om grunnlaget for trivsel er der. Områdesatsingen tar utgangspunkt i levekårsundersøkelsene når de velger satsningsområder (Ruud, 2012, s. 300; Tell, 2018).

2.3.2 Segregering i norske nabolag

I diskusjonen om bostedssegregasjon kan det være vanskelig å skille mellom årsaker og konsekvenser (Ljunggren & Andersen, 2017, s. 61). Diskusjonen om segregering tar for seg at det er konsentrasjonen av og adskillelsen mellom, forskjellige grupper innad i et samfunn. Sosiale ulikheter kommer sterkere frem innad i byer, der du får et tydeligere uttrykk av sosial ulikhet, gjerne gjennom fysiske uttrykk (Ljunggren & Andersen, 2017, s. 59). Segregasjonsdiskusjonen er interessant og viktig opp mot levekårsutfordringer og

områdesatsing. Gjennom levekårsundersøkelsene kan man avdekke ulike former for segregasjon.

I IMDi (2014, s. 40) trekkes det frem at innenfor geografisk segregasjon av befolkningsgrupper er det nyttig å skille mellom tre typer segregasjon;

- ❖ Demografisk segregasjon – fordelingen av mennesker henger sammen med demografiske variabler som alder, sivilstatus, familiesituasjon med mer.
- ❖ Sosioøkonomisk segregasjon – hvor du bor har med klassebakgrunnen og ressursituasjonen din.
- ❖ Etnisk segregasjon – mennesker med samme etniske eller nasjonale bakgrunn bosetter seg i samme område.

Bymiljøer har ulike demografisk segregasjoner, slik som Bergen der flere deler av sentrum preges av leiemarkedet, og med studenter og unge voksne som leier. I tillegg til unge er det ofte innvandrere og mennesker med lav inntekt som finnes på leiemarkedet. I områder som preges av konsentrasjon av kommunale utleieboliger vil befolkningen kunne ha kjennetegn som lav utdanning, svak eller ingen tilknytting til arbeidslivet og oppfattes ofte av storsamfunnet som marginaliserte grupper (Økland, 2012, s. 54). I slike områder med stor andel utleieboliger og sosioøkonomisk segregasjon finner vi også en svekket fysisk infrastruktur med lav kvalitet, mangel på vedlikehold og lav estetisk standard. Kvaliteten på boligene er også ofte lavere når det kommer til isolering, fuktighet, trangboddhet med mer (Økland, 2012, s. 54). Noe som har blitt tydeligere i Norge de siste ti årene har vært en økning i segregering mellom ulike bydeler (Markussen & Røed, 2018; NOU, 2020, s. 13). Det har vært en økning i sosioøkonomisk segregering ifølge Markussen og Røed (2018), der vi ser at områdene over tid har blitt mer ensartede. Det er blitt vanligere at man enten bor i lavinntektsområde eller høytinntektsområde. Men innenfor områdene er det blitt mindre ulikheter (NOU, 2020, s. 14). Denne ulikheten mellom områder i byene er problematisk og er et legitimt mål for utjevningsspolitikk, som områdesatsingen (Brattbakk & Wessel, 2017, s. 339).

2.3.3 Nabolagseffekter

Til grunn for områderettede tiltak ligger det en antakelse om at nabolagets egenskaper har en effekt på individers levekår (Brofoss & Barstad, 2006, s. 16). Det er ikke gitt hva som er årsaker og virkning når man diskuterer nabolagseffekter. For individet kan det være kvaliteter de allerede har med seg når de flytter til et område som vil påvirke deres sosioøkonomiske situasjon, men det kan også forsterkes av stedet (IMDi, 2014, s. 43). Det diskuteres det om et nabolag fremstår som et område preget av sosiale utfordringer, stigmatisering, eller fravær av sosiale utfordringer vil påvirke hvem som flytter til området og hvem som blir boende (Ljunggren & Andersen, 2017, s. 61). Nabolaget fremstår som et sosialt felt der normer og levekår vil påvirke individet (Brattbakk & Wessel, 2017).

Gjennom nabolagseffekter kan sosial ulikhet bli konsentrert gjennom at mennesker med likhetstrekk i sosioøkonomisk situasjon bosetter seg i samme området (Brofoss & Barstad, 2006, s. 16). Nabolagseffekter påvirker individet både i primær og sekunder sosialisering. Dette gjelder særlig for barn og deres oppvekstmiljø, men også voksne og integrering av innvandrere (Brattbakk & Wessel, 2017, s. 343). Atferd og holdninger påvirkes av de vi omgir oss med, så om man bor i et område med høyere andel arbeidsledige og lavt utdanningsnivå vil dette kunne påvirke enkeltindividet i en negativ retning. Dette skjer gjennom rollemodeller og smitteeffekter (Brattbakk & Wessel, 2017, s. 343; Brofoss & Barstad, 2006, s. 16).

3 Teoretiske perspektiv

I dette kapittelet skal jeg presentere de ulike teoretiske perspektivene jeg har valgt for å belyse problemstillingen: *Hvordan opplever lokalbefolkningen deltakelse i områdesatsing?* Her har jeg valgt ut teoretiske perspektiver som er grunnleggende i samfunnsarbeid. Jeg vil ta for meg deltakelse, empowerment og sosial kapital.

3.1 Deltakelse

Gjennom Freire (1974) ble deltakelse kjent som et viktig bidrag til samfunnsendringer og deltakelse er blitt et viktig begrep innenfor samfunnsarbeid (Ledwith & Springett, 2010, s. 15;

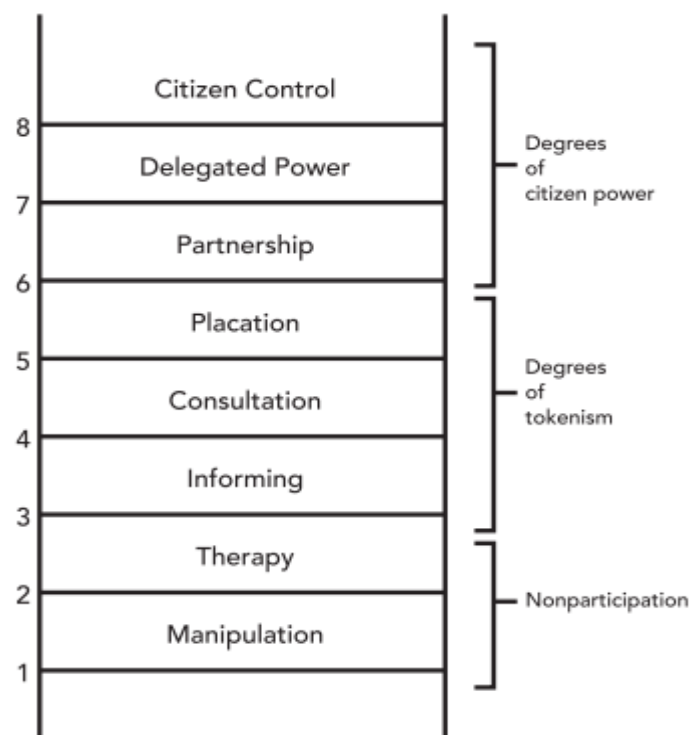
Sudmann & Henriksbø, 2011, s. 53). Det finnes flere teorier om deltakelse, men her har jeg valgt å fokusere på Arnstein (1969) A ladder of citizen participation og Pretty (1995) A typology of participation. Deltakelse er viktig både i områdesatsing, men også i livet. Dette uttrykker Ledwith og Springett (2010, s. 13) gjennom sitatet “Participation is a transformative concept. It is a way of life, a way of seeing the world and a way of being in the world”.

Arnstein (1969, s. 216) beskriver deltakelse som en form for borgermakt. Det er en måte for de som ikke har noen reell makt, å bli inkludert i beslutninger som angår dem. Her må de med makt lage en arena der det er en mulighet for alle å delta (Arnstein, 1969, s. 216). Freire (1974), som Arnstein (1969), beskriver at det er viktig at de som er undertrykket eller ikke har noen former for reell makt har muligheten til deltakelse. Det er viktig at de deltar på prosessen og dermed stadig utvikler en kritisk bevissthet om sin egen rolle i løsningen av problemet. Freire (1974, s. 115) fremhever hvor viktig dialogen er for deltakelsen ved å trekke linjene til lederskap ved å si «Det er dette som gjør den til en revolusjon i motsetning til et militærkupp». Ifølge Pretty (1995) finnes to overlappende forståelser av deltakelse: at deltakelse er en metode for å øke effektiviteten. Der hovedpoenget er at om folket er med på å bestemme det som skal skje er det større sannsynlighet for at de vil bli fornøyde. Nummer to er å se på det som en fundamental rettighet. Her er fokuset på å innlede mobilisering for kollektiv handling, empowerment og institusjons bygging.

3.1.1 To typologier av deltakelse

“The idea of citizen participation is a little like eating spinach: no one is against it in principle because it is good for you” (Arnstein, 1969, s. 216)

Arnstein (1969) sin teori er en av de mest velkjente og innflytelsesrike deltakelses teoriene. Den har vært inspirasjonen til flere deltakelsesteorier (f.eks. Hart 1992). Typologien er presentert som en metaforisk stige, der hvert steg øker deltakelsen og borgerkontrollen. Her vises hvordan deltakelse kan omhandle skjeve maktforhold og ikke nødvendigvis er et gode. Arnstein (1969) beskriver trinnene innenfor «non participation» og «tokenism» som ikke deltakende og lav deltakelse. De øverste trinnene «degrees of citizen power» har et fokus på innbyggernes makt til forhandling, styring og avgjørelser (Arnstein, 1969, s. 217).

Figur 1 (Arnstein, 1969, s. 217)

1. Manipulative participation
2. Passive participation
3. Participation by consultation
4. Participation for material incentives
5. Functional participation
6. Interactive participation
7. Self-mobilization

Figur 2 Pretty. (1995, s. 1252).

I sin typologi beskriver Pretty (1995) sju former for deltakelse. Disse er også hierarkisk bygd opp, der han kategoriserer de fire laveste nivåene som ikke deltakelse og de tre øverste som grader av deltakelse (Pretty, 1995, s. 1252). Typologien fokuserer på hvordan organisasjoner benytter deltakelsesmetoder (Cornwall, 2008, s. 269).

3.1.2 Kritikk av Arnsteins «A ladder of participation»

Arnstein (1969) skriver selv i sin artikkel at stigen er en forenkling av deltakelsesteori, men at den er med på å peke på ting som vi har glemt. Stigen er med på å illustrere at det faktisk finnes ulike grader av deltakelse. Det er flere som er enige med Arnstein i at stigen er misvisende, og ved at stigen mangler flere trinn. Hart (2008, s. 23-24) diskuterer i sin tekst at det er flere som har diskutert stigen som misledende metafor, og har dermed produsert flere sirkler, fontener og andre former for å illustrere deltakelse. Hart (2008) poengterer videre at han ikke ser på trinnene som likeverdige, og at de øverste trinnene er overlegne de andre innenfor deltakelse.

Tritter og McCallum (2006, s. 161-163) presenterer i sin artikkel fra 2006 ulike problemer med Arnsteins stige. De peker på at stigen ikke tar noen former for hensyn til medvirkning gjennom å ikke nevne eller ta med i beregningen ulike forhold som følger deltakerne. Stigen tar ikke hensyn til hvorfor deltakerne velger å involvere seg, tilliten til prosessen og utfallet, eller hvordan mennesker er ulikt involvert. De beskriver at dette er en veldig forenklet forklaring på hvordan deltakelse kan utføres. Modellen beskriver heller ikke hvilken medvirkning det skal være, eller hvor stor del av befolkningen som må medvirke. Typologien legger opp til at det alltid er et ønske fra deltakerne om å nå målet «borgermakt», selv om dette ikke nødvendigvis stemmer. Et slikt hierarkisk oppsett forutsetter på en måte at man mener at prosjekter og deltakelse har mislykkes om man ikke oppnår borgermakt (Collins & Ison, 2009, s. 361).

Både Arnstein (1969) og Pretty (1995) har mangler når det kommer til kompleksiteten av deltakelse. Det er ikke mulig å si at en form for deltakelse holder seg på et spesifikt trinn. Deltakelsen vil bevege seg over i gråsoner og på flere trinn. Flere har kritisert stige metaforen med at det indikerer at de øverste trinnene er bedre enn de lave, noe som vil variere ut fra hvilken situasjon man befinner seg i. Kritikken og nyanseringen av Arnstein (1969) og Pretty (1995) sine typologier blir viktige å ha med seg da jeg diskuterer disse videre.

3.2 Empowerment

Empowerment er en sosial prosess som foregår på individ, gruppe og samfunnsnivå (Hur, 2006, s. 524). Begrepet blir diskutert som en prosess, en metode og et mål (Askheim, 2012). Askheim (2012, s. 12) presenterer empowerment som en treleddet prosess gjennom styrke → kraft → makt. Gjennom en slik prosess vil individer og grupper få kontroll over egen tilværelse. Dette kan beskrives som en bevisstgjørings prosess, hvor man får hjelp til å sette sine individuelle problemer inn i en samfunnsmessig struktur, og se hvordan man påvirkes av samfunnet rundt en (Hutchinson, 2018, s. 21). En av inspirasjonskildene til empowerment begrepet har vært Freire (1974). Hans fokus og diskusjon rundt bevisstgjøring av individet har vært med på å forme begrepet slik vi kjenner det i dag. Empowerment begrepets opprinnelse blir knyttet til den amerikanske borgerrettsbevegelsen, kvinnebevegelsen, og frigjøringsbevegelsen i den tredje verden (Askheim, 2007, s. 21; 2012, s. 11). Minkler og Wallerstein (2012, s. 37) refererer til Rappaport (1984) sin definisjon av empowerment, “as an enabling process through which individuals or communities take control over their lives and environments”.

Gjennom å få en følelse av kontroll over egen situasjon er empowerment med på å drive deltakelse ved å gi følelsen av muligheten til å påvirke. Hutchinson (2018, s. 21) beskriver at samfunnsarbeids forståelse og tolkning av empowerment baserer seg på de samme verdiene som demokratitenkning og menneskerettigheter. Man er både opptatt av å styrke individets ressurser, men også øke individets tilganger til bedre ressurser. Empowerment er en sosial prosess som gir mennesker mulighet til å oppnå en kritisk bevissthet og ønske om endring i eget liv (Minkler & Wallerstein, 2012, s. 45-46).

3.2.1 Empowerment som etablering av motmakt

Freire (1974) diskuterer empowerment som en metode for å styrke de avmektige. Gjennom å styrke, mobilisere, og jobbe tett med de det gjelder kan de komme ut av avmaktsfølelsen og få mer makt, styring og kontroll over egen hverdag (Askheim, 2012, s. 12; Freire, 1974). De undertrykte får en bevisstgjøring av undertrykkelsen som frigjør dem fra avmakten (Askheim, 2007, s. 23-24; Freire, 1974).

Dette skal gjøre gjennom økt bevissthet. Kritisk bevissthet handler om å forstå hvordan makt påvirker livene våre (Ledwith & Springett, 2010, s. 19). Motmakten er med på å skape den kritiske bevisstheten hos den enkelte om sammenbindingen mellom eget liv og samfunnsmessige forhold (Askheim, 2007, s. 22-25). Empowerment som å komme ut av avmaktssituasjoner innebærer både maktmobilisering i den enkelte og handling for å endre problemskapende forhold i samfunnet (Hutchinson, 2018, s. 81).

3.3 Sosial kapital

Sosial kapital er et begrep som er brukt mye innenfor samfunnsvitenskapen og helsefagene (Rønning & Starrin, 2009, s. 19). Tillit, relasjon mellom individer og sosiale nettverk er det som sosial kapital handler om (Putnam, 2000, s. 19; Woolcock, 1998, s. 153). Sosial kapital er et begrep som er blitt «funnet» opp flere ganger i løpet av 1900-tallet (Putnam, 2000). Putnam (2000, s. 19) skriver at Hanifan (1916, s. 130-131) sin definisjon av sosial kapital i 1916 la mye av det fundamentale innenfor det moderne begrepet sosial kapital:

“[...] The individual is helpless socially, if left to himself. Even the association of the members of one’s own family fails to satisfy that desire which every normal individual has of being with his fellows, of being a part of a larger group than the family. If he may come into contact with his neighbor, and they with other neighbors, there will be an accumulation of social capital, which may immediately satisfy his social needs and which may bear a social potentiality sufficient to the substantial improvement of living conditions in the whole community”. (Hanifan, 1916, s. 130-131).

Bourdieu (2008, s. 286) beskriver sosial kapital som et slags medlemskap i en gruppe. Det er gjennom å innhente ressurser eller mulige ressurser som kan utvikle seg til varige gjensidige nettverk. Den sosiale kapitalen vi vil finne i et nabolag avhenger av sosialiseringen folk imellom, og størrelsen og typen nettverksrelasjonene naboene har i og utenfor nabolaget. Denne kapitalen kan være mobiliserende for beboerne. Denne formen for sosial kapital er individrettet sosial kapital (Bourdieu, 2008). Woolcock (1998) ser på sammenkoblet sosial kapital. Han forstår sosial kapital som en sammenkobling mellom det sivile samfunnet og offentligheten. Lenkende sosial kapital fungerer som supplerende til Putnam (2000) sin teori

om «bonding» og «bridging». Denne formen for sosial kapital inkluderer offentlige myndigheter i forståelse av sosial kapital (Szreter & Woolcock, 2004a, s. 655; Ødegård, 2011, s. 132).

For denne oppgaven er det Putnam (2000) som vil bli mest brukt og derfor vil jeg bruke mer plass på å legge frem hans forståelse av sosial kapital. Slik som fysisk kapital er ikke sosial kapital bare en ting. Putnam (2000, s. 19) definerer sosial kapital som sosiale nettverk preget av normer for gjensidig tillit, disse normene er med på å holde nettverket sammen. Putnam (2000, s. 22) har utviklet to dimensjoner innenfor sosial kapital, «Bonding» (sammenbindende) og «bridging» (brobyggende). Bonding er sosial kapital innad i homogene grupper der de er gjensidig ekskluderende. Dette er for eksempel kvinnegrupper, religiøse grupper eller etniske grupper. Bridging er en måte å se utover, og er kontakt med andre på tvers av sosiale skillelinjer (Putnam, 2000, s. 22).

4. Metode: Innsamling og analyse av data

I dette kapittelet vil jeg presentere valg av metode, vitenskapelig tilnærming, datainnsamling og analyseprosessen. Jeg har valgt en kvalitativ og fenomenologisk tilnærming, basert på problemstillingen. For å få best svar på opplevelsen til respondentene fra lokalsamfunnet har jeg valgt fokusgruppeintervju som hoved datainnsamlingsmetode. Jeg har også utført et semi-strukturert intervju med områdekoordinator for området. Intervjuguidene baserer seg på funn i litteratursøk og observasjoner av digitalt folkemøte.

Datainnsamlingen er dessverre påvirket av Covid-19 situasjonen. Det har til tider vært vanskelig å få tak i folk, og pandemien har gjort folk slitne. Mine respondenter hadde ikke ønsket å gjøre intervjuet over zoom eller andre digitale plattformer, da de følte at de allerede satt hele dagen foran en skjerm. Dermed var det en utfordring å finne et passende Covid-19 vennlig lokale og tidspunkt som passet for flest mulig, og som forholdt seg til Covid-19 restriksjonene. Antallet deltakere på fokusgruppemøtene er også påvirket av hvor mange det var lov å møtes i periodene intervjuene ble holdt, og noen måtte melde avbud på dagen ettersom

de ikke følte seg bra. Respondentene som har deltatt, har bidratt med stor entusiasme og har villig delt sine opplevelser med meg, noe jeg er veldig takknemlig for.

4.1 Kvalitativ metode

Kvalitativ forskning legger til grunn et teoretisk rammeverk som avdekker og informerer om sosiale eller menneskelige problemer som grupper eller individer opplever (Creswell & Poth, 2018, s. 8). Kvalitative metoder innebærer en systematisk innsamling, organisering og tolkning av tekstmaterialet fra datainnsamling ved observasjon eller samtale. Kvalitative metoder brukes for å forstå individers opplevelser rundt et sosialt fenomen i deres naturlige kontekst (Malterud, 2001, s. 483). En kvalitativ tilnærming har som utgangspunkt at virkeligheten er for kompleks til å reduseres til tall. Derfor kan data innenfor kvalitative studier i mindre grad generaliseres, men dette er data som går mer i dybden og kan skape en dypere forståelsen rundt opplevelsen av et fenomen (Jacobsen, 2015, s. 24). I dette tilfellet er jeg ute etter opplevelsene av deltakelse og medvirkning i områdesasing. Jeg har utført en deduktiv tilnærming, der jeg har et gjennomgått teoretisk grunnlag før innsamling av empiri.

Innenfor kvalitativ forskning finnes det mange tilnærminger å velge mellom (Creswell & Poth, 2018, s. 8). For å svare på problemstillingen om hvordan deltakerne opplever det å delta i medvirkningsprosesser, er jeg ute etter opplevelsene til deltakerne. Hvordan opplevde de å delta i medvirkningsprosesser i områdesatsingen og hvordan de opplever sitt nærmiljø. Dermed har jeg valgt en tilnærming som tar for seg opplevelser. Jeg vil nå kort presentere fenomenologi.

4.2 Fenomenologisk tilnærming

Når man forsker på fenomener i samfunnsvitenskapen er det viktig å tenke på at ingenting i samfunnsvitenskapen er fast. Dette er ulike forståelser av virkeligheten og opplevelser av samme hendelser (Jacobsen, 2015, s. 28). I datainnsamlingen valgte jeg å invitere inn til et fokusgruppeintervju. Dette gjorde jeg for å få flere innspill og diskusjon rundt opplevelsen av

deltakelse. For å få flere og mulig forskjellige opplevelser av deltakelse valgte jeg ut to grupper som arbeider på forskjellig vis, der den ene gruppen jobber rettet mot lokalsamfunnet, mens den andre jobbet rettet mot kommunen. For å supplere funnene fra fokusgruppeintervjuene intervjuet jeg en representant fra områdesatsingen som kunne fortelle om opplevelsen av lokalsamfunnets deltakelse, sett fra kommunens side.

Fenomenologiske undersøkelser beskriver menneskers handlinger og opplevelser rundt et fenomen i deres hverdagsliv (Creswell & Poth, 2018; Grønmo, 2016, s. 392). Her er fenomenet som undersøkes «deltakelse». Beskrivelsen består av «hva» de har opplevd og «hvordan» de opplevde det (Creswell & Poth, 2018, s. 75). Det som er det viktige i fenomenologiske undersøkelser er at det er aktørenes egen opplevelse og forståelse av konteksten som kommer frem, og ikke forskerens egne observasjoner (Grønmo, 2016, s. 392-393).

4.3 Tilgang til feltet og utvalg

Jeg tok våren 2020 å ta kontakt med områdesatsingen i Bergen kommunen for å vise interesse for områdesatsingen som tema for min masteroppgave. All tilgang til feltet har jeg fått gjennom min kontakt i områdesatsingen. Gjennom områdesatsingen har jeg kommet i kontakt med styreleder for organisasjonen «Lokalt engasjement», som jeg hentet utvalget til fokusgruppeintervjuene fra. Her vil jeg presentere utvalget.

4.3.1 Utvalg

Utvalg 1, observasjon, er de som deltok på digitalt folkemøte. Utvalget baserte seg på hvem som deltok på møtet og skrev noe i chat funksjonen. Ettersom det var stramt program, hadde jeg ingen mulighet til å introdusere meg for deltakerne. Tanken var at det skulle være en deltakende observasjon, men dette var ikke gjennomførbart. Siden det var et digitalt møte, hadde jeg ingen mulighet til å snakke med eller vise meg for deltakerne. Jeg har da ikke påvirket utvalget på noen måte, og vet heller ikke noe om de som deltok på møtet. Det er meldt at det

var rundt 160 deltakere på det digitale folkemøte. Opptaket av møtet kan sees igjen da det ligger ute på Bergen kommunes nettsider.

Utvalg 2 og 3, fokusgruppeintervju, jeg tok utgangspunkt for utvalg 2 og 3 i en organisasjon tilhørende området som er undersøkt. For å anonymisere deltakerne har jeg valgt å gi organisasjonen et fiktivt navn, «Lokalt engasjement». «Lokalt engasjement» er en partipolitisk uavhengig interesseorganisasjon som jobber for et bedre nærmiljø i området. Organisasjonen ble startet opp av medlemmer av lokalbefolkningen som ønsket bedre tilbud til barna deres. De opplevde området som neglisjert og ønsket andre kvaliteter ved området. De hadde et sterkt ønske om å bo i området og så potensialet i det. Derfor valgte de å kjempe for dette. Utvalgene består av deltakere i to undergrupper til «Lokalt engasjement» og jeg vil videre i kapitlene funn og diskusjon kalle disse gruppene for «kulturgruppen» og «plangruppen. I utvalgene til de to fokusgruppeintervjuene var det to grupper som er middelshomogene grupper. Deltakerne vil være lik i den grad at de deltar i samme gruppen, men det stilles ikke noen kriterier til kjønn, alder, lengde på deltakelse eller annet (Jacobsen, 2015, s. 185). Utvalget ble foreslått av områdekoordinator og rekruttert gjennom snøballrekruttering (Malterud, 2012, s. 52) der styreleder sendte ut invitasjonen til de to undergruppene som så tok kontakt med meg.

Utvalg 4, semi-strukturert individuelt intervju, er områdekoordinator som har ansvar for det gitte området. Hensikten med utvalget er å utdype svarene fra et annet ståsted enn de deltakerne i fokusgruppeintervjuene har. Områdekoordinator vil også kunne gi klarere svar på retningslinjer og krav fra kommunalt nivå, og kan utdype valg som er gjort, og tiltak som er satt inn. Områdekoordinator er rekruttert på bakgrunn av at dette er den personen med kunnskap og innsikt i dette området (Jacobsen, 2015, s. 181).

4.4 Datainnsamling

Her presenteres datainnsamlingen for de ulike utvalgene samt kort presentasjon av litteraturstudiet.

4.4.1 Litteraturgjennomgang

Jeg har gjennomgått kommunale og nasjonale dokumenter om områdesatsing og medvirkning. Det har blitt søkt på hjemmesidene til Husbanken, Regjeringen og Bergen kommunes nettsider. Videre har jeg gjort målrettede litteratursøk i søkeverktøyene google, google scholar, Oria/BIBSYS. Litteraturgjennomgangen har vært en kontinuerlig prosess, der nye kilder hele tiden blir lagt til ettersom behovet har meldt seg. Jeg refererer til og benytter rapporter, bokkapitler og vitenskapelige artikler, men har ikke lagt opp til en systematisk gjennomgang av all aktuell litteratur. Dette har dannet grunnlaget for begrepsavklaringene i kapittel to i oppgaven. Funn i litteraturstudiet er lagt til grunn ved formulering av intervjuguider, empirikapittel og diskusjon.

Johannessen et al. (2016, s. 105) skriver at innenfor samfunnsvitenskapen er det vanlig med litteraturgjennomgang i starten av prosjekter. For denne masteroppgaven var det nødvendig å gå igjennom og se hvordan deltakelse og medvirkning var forstått og diskutert blant de som arbeider med områdesatsing og de som skal gjennomføre områdesatsing. Litteraturgjennomgangen har vært for å danne utgangspunktet for den empiriske undersøkelsen (Johannessen et al., 2016, s. 105).

4.4.2 Observasjon av digitalt folkemøte

Bergen kommune arrangerer folkemøter hvor de inviterer befolkningen til å delta. Disse møtene er åpne for alle, og annonseres på kommunens nettside. For å få et innblikk i mulighetene for deltakelse og medvirkning lokalbefolkningen har, deltok jeg på et digitalt folkemøte om utviklingen i bydelen. På grunn av covid-19 situasjonen foregikk folkemøtet digitalt der deltakerne ikke så hverandre, man kunne bare se de som holdt innlegg, men man kunne stille spørsmål i en chatfunksjon eller ved å sende e-post. Under folkemøtet var jeg en stille representant som tok egne notater under møtet. Gjennom møtet fikk jeg et innblikk i hvordan lokalbefolkningen ble møtt av kommunen. Jacobsen (2015, s. 128) beskriver en skjult ikke deltakende observasjon som ren observasjon. Forskeren deltar da overhodet ikke i felten.

De som observeres kan ikke se forskeren og vet heller ikke at de blir observert (Jacobsen, 2015, s. 128). Det digitale folkemøtet ligger enda på kommunens nettsider og er tilgjengelig for alle.

4.4.3 Fokusgruppeintervju med grupper fra lokalmiljøet

Merverdien ved bruk av fokusgruppeintervju er samtalene mellom deltakerne. Gjennom intervjuet har de noen å støtte seg på og spille på (Malterud, 2012, s. 18-19). Fokusgruppeintervju er en god metode for studier av erfaringer, holdninger eller synspunkter i miljøer der mange samhandler (Malterud, 2017, s. 138). Formålet med slike samtaler er å få frem variasjonene og mangfoldet av synspunkter om et avgrenset tema (Grønmo, 2016, s. 167; Malterud, 2012, s. 20). Hver gruppe settes sammen så homogen som mulig (Malterud, 2012, s. 20). I denne studien er utvalget deltakere i «Lokalt engasjement» sine under grupper «Kulturgruppen» og «Plangruppen». Det er ikke et fast antall deltakere som skal være med i et fokusgruppeintervju, dette baserer seg på størrelsen til prosjektet, men ideelt sett skal det være 5-8 personer per fokusgruppeintervju (Jacobsen, 2015, s. 162; Johannessen et al., 2018, s. 105-106; Malterud, 2012, s. 39-40). I en slik gruppe vil det være potensial for variasjon i fortellingene og mulighet til at alle får snakket (Malterud, 2012, s. 40). På grunn av covid-19 situasjonen har jeg valgt å redusere antallet til ideelt 4-6 personer. Dette for at vi skal kunne opprettholde smittevernreglement, og for at deltakerne skal føle det er trygt å si ja.

Intervjuguiden var formulert som et semi-strukturert intervju med åpne spørsmål. Dette gjorde det enkelt å stille oppfølgingsspørsmål, og at samtalen mellom deltakerne fløt bedre. Jeg hadde to fokusgruppeintervju med deltakere fra to forskjellige undergrupper fra organisasjonen «Lokalt engasjement», kulturgruppen og plangruppen. Grunnen til at jeg har valgt to grupper er fordi de er relativt like, men de jobber på forskjellig nivå med deltakelse og medvirkning i lokalsamfunnet. Valget av å bare ha to grupper baserer seg også på tidsperspektiv. Det var begrenset med tid, og det gjorde det vanskelig for de andre relevante grupper innen tidsfristen. Fokusgruppeintervjuene ble holdt på en plasser valgt av respondentene.

4.4.4 Semi-strukturert individuelt intervju

Det er ikke alle spørsmål som jeg har formulert under forskningsspørsmål som deltakerne i fokusgruppeintervjuene kan svare på. Derfor har jeg valgt å ha et semi-strukturert individuelt intervju med en ansatt i områdesatsingen. Jacobsen (2015, s. 146-147) tydeliggjør i sitt kapittel om individuelle intervju, at dette er en klar form for individualisering. Det er den enkeltes synspunkter og erfaringer som det tas hensyn til. Det individuelle intervjuet er for at jeg er interessert i å se hvordan områdesatsingen jobber med å nå befolkningen og oppfordrer til deltakelse og medvirkning. Under individuelle intervjuer er det viktig at respondenten føler seg bekvem, intervjuet skal ha klare mål og mening, men ikke være bastant. Jeg valgte semi-strukturert intervju, med åpne spørsmål slik at det ble mer en samtale mellom oss enn en utspørring.

4.4.5 Gjennomføring av Intervjuene

Både intervjuguiden til individuelt intervju og fokusgruppeintervju var uformell intervjuing (Grønmo, 2016, s. 167) med semi-strukturert intervjuguide med klare hoved tema som skulle gjennom (Jacobsen, 2015, s. 151; Johannessen et al., 2016, s. 148). Jeg valgte semi-strukturerte intervju for å ha muligheten til å gå frem og tilbake i intervjuet, ettersom at det var overlappende temaer. Malterud (2012, s. 71-72) forklarer at nytten med en intervjuguide som støtte mer enn fasit i fokusgruppeintervjuer hjelper samtalen å flyte. Gruppen vil diskutere seg imellom og komme med assosiasjoner, og ved å ikke ha for fastsatte spørsmål vil man kunne lettere oppdage ting man ikke selv hadde tenkt ut (Malterud, 2012, s. 72-73). Intervjuguidene hadde formulerte åpne underspørsmål, som fungerte som støtte spørsmål, men oppfølgingsspørsmålene baserte seg på hva informantene sa. Jeg brukte intervjuguiden som en støtte til å forsikre meg om at jeg hadde fått vite det jeg trengte for undersøkelsen, men uten faste rammer slik at jeg lett kunne følge samtalen. Det var felles tema for både det individuelle intervjuet og fokusgruppeintervjuene, men spørsmålsformuleringen var forskjellig. Dette fordi områdekoordinator vil ha et annet utgangspunkt og syn, enn deltakerne i «Lokalt engasjement».

I forkant av intervjuene var det sendt ut informasjonsskriv om masterprosjektet, med forklart godkjenning fra NSD, og tilhørende samtykkeskjema (Jacobsen, 2015, s. 47; Malterud, 2012, s. 68). Dette var i samsvar med De nasjonale forskningsetiske komiteenes (NESH, 2018)

retningslinjer for forskningsetiske hensyn. De fikk utsendt alle dokumenter på e-post på forhånd, for fokusgruppeintervjuene fikk deltakerne dette via kontaktperson slik at jeg ikke hadde tilgang til deres personopplysninger. For områdekoordinator fikk jeg samtykke sendt via e-post. På intervjudagen for fokusgruppeintervjuene hadde jeg med alle dokumenter slik at de fikk lese og stille meg spørsmål direkte, før de signerte samtykkeskjema. Før start avtalte jeg med respondentene at det var greit at intervjuene ble tatt opp. Informasjon om oppbevaring og sletting av informasjon om respondentene står i informasjonsskrivet (Se vedlegg).

Jeg tok selv kontakt med områdekoordinator og avtalte intervjutid. Områdekoordinator ble valgt ut basert på at jeg mente vedkommende kunne gi meg mye og god informasjon som ikke deltakerne i «Lokalt engasjement» kunne svare på» (Jacobsen, 2015, s. 181). Vi avtalte sammen et tidspunkt som passet for oss begge. Dette ble midt i en ny nedstengingsperiode så det var få serveringssteder som vi kunne besøke, det var heller ikke lov å ha med besøkende på Høgskolens fakultet i Bergen, så vi ble enige om et sted i sentrum. Jeg kom tidlig for å registrere meg og finne plass, men viste seg at avtalt sted hadde stengt på grunn av Covid-19. Dermed måtte jeg raskt finne ny plass. Den nye cafeen var ganske bråkete og ikke så ideell for intervju, men det gikk fint. Ideelt skal intervjuet holdes en rolig plass som er komfortabel for respondenten og ikke til hinder for opptak (Johannessen et al., 2016, s. 155). Områdekoordinator hadde fått intervjuguiden, uten underspørsmål, på forhånd og da forberedt seg på temaene. Samtalen startet med at vi diskuterte masteroppgaven og tema før lydopptakeren ble satt på. Dette gjorde at vi alt var kommet i gang og var komfortable før intervjuet var startet. Intervjuet foregikk som et semi-strukturert intervju, med oppfølgingsspørsmål basert på informantens utsagn. Intervjuet varte rundt en time etter avtale med områdekoordinator.

Gjennom kontakten med områdekoordinator ble jeg satt i kontakt med «Lokalt engasjement». Organisasjonen består av flere undergrupper og jeg tok da kontakt med styreleder for å høre om hvilke av undergruppene var å anbefale. Her ble «kulturgruppen» og «plangruppen» valgt ut og jeg fikk kontaktinformasjon til en i hver gruppe. Kontaktpersonene videreformidlet informasjon og invitasjonen til de to aktuelle gruppene. I begynnelsen prøvde jeg å få til møtetidspunkt som passet med ledig tid hos områdesatsingens lokaler. Ønsket med å ha møtet på en slik plass var at jeg kunne komme først og sette i stand og så ønske velkommen og

forsikre meg om at det ikke var noen lydforstyrrelser (Malterud, 2012, s. 58). På grunn av at tidspunkt ikke passet og nye nedstengningsperioder var ikke dette gjennomførbart. Dermed avtalte vi ny tid og sted, og dette ble deres vante møtesteder. Dette var «kulturgruppens» egne lokaler og «plangruppen» møtte jeg på en lokal restaurant/bar. Respondentene i fokusgruppeintervjuene fikk ikke intervjuguide på forhånd, men de fikk presentert problemstilling og temaene for intervjuet i informasjonsskriv og invitasjon.

Rollene var litt snudd på hodet slik at jeg ble gjesten og ansvaret for sted ble liggende på informantene. Fordelen med dette var at de var på deres «hjemlass» slik at de var komfortable i settingen og stemningen var lettere enn jeg tenker den hadde vært i områdesatsingens lokaler. Ulempen var at jeg ikke hadde noen innsyn i hvordan stedet var organisert, om det var bord og stoler tilstrekkelig og eventuell lydstry. Da «Kulturgruppen» ble intervjuet var det restriksjoner på avstand, derfor var det spesielt her viktig å være en stille plass slik at det ikke ville komme forstyrrelser på opptakeren.

For å gjøre det litt lettere å komme i gang med intervjuet snakket jeg med respondentene om masteroppgaven, planen videre og snakket litt løst med de om tema. Respondentene var veldig engasjerte i tema og syntes det var spennende at jeg ville skrive om dette. Introduksjonen og den løse samtalen i starten er viktig for her skapes rammene for samhandlingen (Malterud, 2012, s. 69). De to gruppene arbeidet til vanlig på litt forskjellige plan og jeg merket at fokuset deres lå på forskjellige ting. Det som kom frem under den uformelle samtalen skrev jeg ned etter intervjuet (Malterud, 2012, s. 69).

På det første fokusgruppeintervjuet snakket vi oss igjennom intervjuguiden slik den var satt opp. Der stilte jeg spørsmålene ganske likt som de sto og stilte oppfølgingsspørsmål der jeg så behovet. På fokusgruppeintervju to var de veldig engasjerte og de snakket seg gjennom temaet og besvarte flere av spørsmålene jeg hadde forberedt uten at jeg hadde stilt dem. Jeg stilte et par spørsmål og hadde en mer konkret gjennomgang på slutten med korte spørsmål og svar. I fokusgruppeintervjuene spilte de i stor grad på hverandre og ved flere anledninger stilte de også spørsmål til de andre i gruppen som var utfyllende til det jeg lurte på. Dette var veldig nyttig for meg.

4.5 Fremgangsmåte ved analyse av data

En vitenskapelig analyse skal gi begrunnede og redelige svar på forskningsspørsmål og være preget av grundighet og bevissthet (Johannessen et al., 2018, s. 26). Tolkningen av datamaterialet startet under intervjuene. Under intervjuene noterte jeg meg inntrykk, spørsmål og kategorier. Disse ble tatt med videre i analysearbeidet. Slike notater hjelper med organiseringen av det empiriske materialet (Jacobsen, 2015, s. 201; Malterud, 2012, s. 103). Intervjuene ble tatt opp og transkribert i sin helhet, deretter leste jeg igjennom teksten i sin helhet for å få et helhetsinntrykk. Dette er et nyttig innblikk for videre analyse (Johannessen et al., 2016, s. 173; Malterud, 2012, s. 96-97). Dette er i tråd med den fenomenologiske analysemetoden for å sette seg inn i fortellingene til respondentene (Johannessen et al., 2016, s. 173-175). Man skal først danne seg et helhetsinntrykk for så å identifisere og plukke ut fenomener som er viktige for respondenten (Johannessen et al., 2018, s. 173). Målet med en fenomenologisk analyse er at det er opplevelsene og erfaringene til respondentene, rundt fenomenet som studeres, som skal komme frem (Johannessen et al., 2016, s. 173). Ut fra transkripsjonene laget jeg en liste av betydelige sitater og utsagn, og kategoriserte dem basert på underoverskriftene i intervjuguiden. Dette var med på å skille ut gjentakelser og mindre viktige elementer (Jacobsen, 2015, s. 199; Johannessen et al., 2016, s. 173; Malterud, 2012, s. 103). Videre ble det laget en beskrivelse av «hva» og «hvordan» respondentene opplevde deltakelse og medvirkning i områdesatsingen og nærmiljøet (Creswell & Poth, 2018, s. 201).

Jeg tok utgangspunkt i temaene i intervjuguiden som var «nærmiljø», «gruppedynamikk», «deltakelse», «samarbeid» og «områdesatsingen» og «avslutning» for fokusgruppeintervjuene. For det individuelle intervjuet var underoverskriftene «områdesatsingen», «nærmiljøet», «deltakelse», «samarbeid» og «avslutning».

Da jeg var ferdig med transkriberingen av det individuelle intervjuet og det første fokusgruppeintervjuet, begynte jeg å lage tydeligere kategorier. Gjennom transkriberingen av det siste fokusgruppeintervjuet var kategoriene blitt tydeligere, og jeg valgte å markere i teksten

mens jeg transkriberte. Dette er noe som fungerte veldig bra og gjorde det lettere for videre arbeid. Videre utviklet kategoriene seg til å bli «nærmiljø», «områdesatsing», «deltakelse», «medvirkning», «identitet», «stigma». Utleddet fra disse kategoriene presenterer jeg funnene i kapittel 6. Denne kategoriske inndelingen gjorde det lettere å finne frem, selv om det var flere sitater som kunne passet under flere kategorier (Johannessen et al., 2016, s. 165). Johannessen et al. (2016, s. 165) mener at å bare ta for seg intervjuguiden når man skal kategorisere data, ikke alltid er den beste. Ved å bare bruke de forutinntatte kategoriene vil man ikke tilføre noe nytt til teksten, og når man ikke bruker strukturert intervju, som jeg, vil ikke alltid spørsmålene bli stilt i samme rekkefølge eller på samme måte som i intervjuguiden. Jeg fant det nyttig å benytte meg av underkategorier innenfor de større temaene for å kunne fange opp mest mulig data.

4.6 Refleksjon rundt forskningsetiske hensyn og datainnsamling

Før man starter med intervjuprosessen, er det viktig med klar informasjon til deltakerne hva undersøkelsen dreier seg om, og hva resultatene skal brukes til. Det er også viktig at deltakeren vet at det er frivillig å delta (Polit & Beck, 2017, s. 236). Norsk Senter for Forskningsdata NSD, vurderte prosjektskissen min, og jeg har benyttet deres mal for informasjonsskriv og samtykkeerklæring til mine informanter. I forhold til anonymisering og opprettholdelse av forskningsetiske hensyn har jeg forholdt meg til NESH (2018) sine anbefalinger. I tillegg til dette har det vært drøftet i undervisningssammenheng, og jeg ble anbefalt å anonymisere hverken område eller personer skal gjenkjennes.

I informasjonsskrivet står det at dette er en masteroppgave, uten avtaler for å levere data videre. Informasjon om sletting av datamateriale ble og informert om i informasjonsskriv og samtykkeskrivet (Creswell & Poth, 2018, s. 55). (Se vedlegg). Som forsker er det viktig å forhindre situasjoner der forskningsprosessen og publikasjonen av resultatene kan skade deltakeren og deres samfunn (Stige et al., 2009, s. 1511).

For at det skal bli et bra og nyttig intervju er det viktig at respondenten føler seg vel i situasjonen. Her er det da viktig å tenke på maktbalansen under intervjuet, da en asymmetrisk maktfordeling kan påvirke informasjonen. Det er viktig at respondentene også føler at det er deres egne svar, og ikke forskerens synspunkter som blir vektlagt (Creswell & Poth, 2018, s. 55). Intervjuene jeg gjennomførte var på respondentenes hjemsplass der de til vanlig møtes og det gjorde det slik at jeg ble mer en gjest i deres miljø. Dette gjorde det til at samtalen de imellom fløt veldig godt fra starten av og at de hadde kontroll. Når opptakeren ble satt på endret rollene seg delvis, og at jeg som intervjuer fikk mer kontroll, men etter de første spørsmålene tok respondentene kontroll igjen og snakket fritt om tema. Det var variasjon mellom de to gruppene. Kulturgruppen diskuterte ett og ett spørsmål i henhold til intervjuguiden, mens plangruppen diskuterte mer fritt mellom seg og jeg krysset av temaene som ble besvart. Jeg snakket veldig lite i intervjuene og derfor ble ingen av mine synspunkter utenom vektleggingen av spørsmålene synliggjort for respondentene.

5. Presentasjon av resultater

I dette kapittelet vil jeg presentere resultatene fra mine analyser og fortolkning fra datainnsamlingen. Funnene vil bli presentert gjennom direkte sitater fra intervjuene og mine refleksjoner. Grunnlaget for datainnsamlingen baserer seg på problemstillingen *Hvordan opplever lokalbefolkningen deltakelse i områdesatsing?* Gjennom forskningsspørsmålene ville jeg undersøke hvordan lokalbefolkningen ble invitert inn til medvirkningstiltak i områdesatsingen og hvordan de opplevde dette. Følte de seg hørt, hvordan rettet områdesatsingen seg mot lokalbefolkningen og hvordan opplever de sitt nærmiljø.

5.1 Forståelse av og forventningene til områdesatsing

Deltakelse og medvirkning er noe som står i sterkt fokus hos områdesatsing (Tell, 2018). Det at innbyggerne selv skal få være med på å forme nærområdet sitt er et av hovedpunktene innenfor områdesatsingens oppgaver. Det er et mål at innbyggerne selv skal ta initiativ til deltakelse og at områdesatsingen skal være en støtte i dette. Jeg vil starte dette kapittelet med hvordan områdekoordinator presenterer hva områdesatsingen er og hvordan de arbeider.

Videre vil jeg trekke frem funn fra intervjuene, hvordan lokalbefolkningen forstår områdesatsingen og hvordan de presenterer sine grupper.

Områdekoordinator: *Altså områdesatsing sånn som byrådet har definert det, så er det en helhetlig og sammenhengende innsats i et avgrenset geografisk område. Med hensyn til fysisk og sosial standard. [...] Disse avgrensede områdene vi jobber ut ifra er jo definert ut fra denne folkehelseoversikten med disse levekårssonene.*

I forhold til målsetningene er mandatet å bygge gode lokalsamfunn, gjennom fysisk opprustning og utvikling. Det handler også om kulturelle og sosiale tiltak. Dette skal skje gjennom dialog med og medvirkning fra lokalbefolkningen, lokale organisasjoner og andre aktører. Dette er bestemt av bystyret i Bergen.

Områdekoordinator: *Det er jo mange måter å medvirke på. [...]. Så vi opplever jo at det har vært et godt engasjement. Vi har nådd ut til mange, vi har fått et godt innblikk i forholdene, i utfordringene og ønskene, hva som er viktig å ta vare på.*

For å nå ut til lokalbefolkningen benytter områdesatsingen seg av folkemøter, sosiale medier som egen Facebook side, oppdateringer på kommunens nettsider, og de har åpent kontor, i området, der det er mulig å komme innom for en prat. Folkemøter og informasjonssider på kommunens nettsider er hoved formene for å få informasjon ut til befolkningen. I tillegg til dette finnes også områdesatsingsmøter og arbeidsmøter, som er mindre møter med forskjellige tema. Områdekoordinator har hatt en «nærmiljøgruppe» med flere undergrupper som har vært aktiv hele veien. Det er også mulig å komme innom kontoret med enkelt saker, eller søknader til tiltak med mer. Områdekoordinator har hatt en aktiv rolle i lokalmiljøet og engasjert seg på flere områder. Dette er noe som ble kommentert under fokusgruppeintervjuene. Deltakerne fra «Lokalt engasjement» synes det er fint med en så tilstedeværende koordinator. Denne tilstedeværelsen har gjort det lettere å ta kontakt.

Respondentene ble kjent områdesatsingen gjennom folkemøter. I utsagn fra kulturgruppen var det klart et ønske om at det skulle skje noe i området. Og når det ble klart at områdesatsingen

skulle komme til området var flere begeistret, men det var liten tillit mellom områdesatsingen og respondentene. Det hadde jo tatt så lang tid og det hadde blitt så lav standard at de hadde svært lave forventinger til hva kommunen kom til å gjøre i området.

Kulturgruppen: *Jeg må jo tilstå det at jeg hadde egentlig veldig lave forventninger, jeg tenkte, [...]. Men jeg håpet jo selvfølgelig at det skulle bli bedre og det ser jo ut nå at det har blitt bedre. Men stopper det opp nå og så går det 40 år til det skjer noe nytt igjen så er vi jo på måte i den samme dansen da.*

Plangruppen: *Jeg husker noen av de første møtene jeg var på, da hadde jeg så utrolig høye forventninger til hva de skulle komme og gjøre. Jeg var veldig sånn sint egentlig. [...]. Husker alle som var der sånn; nå må dere (områdesatsingen) fikse på det og det og det, og det skal skje nå!*

Kulturgruppen: *Det var ganske bra at vi kom så langt ned på levekårsundersøkelsen, vi kom helt nederst, eller nest nederst eller noe sånt. For hvis vi hadde kommet midt på treet eller sånn midt inni der, [...]. Nei så når vi kom så langt ned, så utløste det så mye frivillighet og midler, og alt med områdesatsingen og ja. Tror det hadde veldig mye å si. Så det var jo veldig bra at vi havnet helt ned.*

Dette håpet om at det skulle skje en endring som følge av områdesatsingen var det flere som kjente på. Men mye av håpet kom også av frustrasjon og sinne over at det hadde gått så lang tid med lav prioritering. Flere i gruppene kjente også på en usikkerhet på at områdesatsingen nå skal trekke seg ut. Hva skjer nå? Kommer det til å bli neglisjert igjen og må de igjen vente til det blir helt nedslitt før det skjer noe?

Under fokusgruppeintervjuene ble det diskutert hvordan de opplevde og hvordan de tolket mandatet til områdesatsingen. Her kom det frem en del usikkerhet, der respondentene ikke helt visste hva områdesatsingen faktisk skulle gjøre og hva de hadde mandat til å gjøre. Flere kan oppleve det sånn, og dette kan være en grunn til at noen velger å ikke delta. De kan tenke at «nei dette er ikke for slike som meg».

Plangruppen: *[...] det er en del hovedtrekk som går igjen som, det en områdesatsing i en liten grad kan gjøre noe grunnleggende med. Selv om de kan gjøre noe med konsekvensene, men ja. Du ser det jo litt på bosettingsmønsteret, hvordan det er på (området), ganske ulikt demografisk tror jeg. Sosialt. Så det er en del sanne ting som.*

Kanskje man ikke skal ha noen forventinger om at en områdesatsing skal ha noen endringer på det [...]

Forut for områdesatsingen hadde noen av deltakerne veldig lav forventning til hva som skulle skje. Tankene de hadde var at de «fikk kanskje lys i parken og det var da bra». Så alt prat om områdesatsingen var som en fleip. De hadde et håp om at det skulle bli bedre, men ingen særlig tiltro til det. Og de antydte at områdesatsingen ikke kan gjøre noe med bosettingsmønsteret og de grunnleggende levekårsutfordringene dette medfører. Respondentene følte på at de ikke hadde sett noe særlig interesse fra kommunen før områdesatsingen ble startet opp. Det som var av kommunale lekeplasser, var farlige for ungene å leke på og ingenting var vedlikeholdt. Derfor var det vanskelig for dem å se for seg at dette skulle bli noen suksess. Respondentene så mye til hvilke ressurser andre bydeler hadde, kontra hva de selv hadde i sitt nærområde. De håpet at det skulle skje noe skikkelig og langvarig arbeid, men var redde for at det skulle være midlertidig og bare for synsskyld. Nå når områdesatsingen skal avsluttes er de fornøyde med hva de har fått, selv om det har vært en kamp. Men de har en bekymring for at alt skal gå tilbake igjen nå som områdesatsingen skal avsluttes i området og at området igjen skal bli en «glemte bydel».

Plangruppen: *jeg føler at det (områdesatsingen) har vært et slags ledd mellom «Lokalt engasjement» og kommunen. Så har liksom områdesatsingen vært der. Føler ikke (områdekoordinator) kan endre på de strukturelle endringene som, eller de strukturelle utfordringene, men liksom fortelle oss om prosessene i kommunen, hvem burde vi snakke med [...]. Bistå oss litt der da.*

Plangruppen: *jeg tenker at områdesatsingen har vært en viktig fasilitator for å informere om de mulighetene man har så.*

Gjennom fokusgruppeintervjuene og også i intervjuet med områdekoordinator kommer det frem at i denne relasjonen blir områdesatsingen en slags fasilitatorrolle. Det er gjennom koordinatoren de ulike gruppene har fått informasjon om høringer og fått finansiering til forskjellige aktiviteter. Det var utydelig for plangruppen hva som var sammenhengen mellom områdesatsingen og det de hadde medvirket på. De savnet en mer tydeliggjøring av hva områdesatsingen var med på og ikke. Dette er også noe områdekoordinator kommenterte under intervjuet.

Områdekoordinator: *Men jeg ser at der og kunne vi vært enda flinkere til å flagge det vi gjør, [...] at vi kanskje ikke får løftet frem alt vi har fått være med på å bidra til da. For selv om det er andre avdelinger, for det er jo ikke vi gjør alene sant, vi er pådrivere til medvirkningsprosessene og vi har da gått inn med ekstra midler, men det er da gjerne andre avdelinger som utfører. Eller at vi prøver å påvirke politisk, eller jobber internt i våre avdelinger da. Jeg synes vi kunne vært flinkere til å synliggjøre alt vi har vært involvert i og bidratt til. [...]. Men så er det jo det at vi vil ikke at æren for det heller. Vi står jo ikke alene i disse tingene. Så det er jo veldig viktig det å. Og dette handler jo om en helhetlig satsing fra kommunen sin side på disse områdene å da, det er ikke bare områdesatsingen som skal prioritere dette, men hele kommunen som skal prioritere dette området.*

Gruppene er enige om at områdesatsingen har vært med på å sette søkelyset på området. Det har vært flott å være under områdesatsingen, men hva områdesatsingen faktisk gjør var enda uklart. Områdekoordinator påpeker at det er en satsing som hele kommunen skal bidra til. Derfor er det ikke alltid så tydelig hva områdesatsingen faktisk gjør. Det er vanskelig som områdekoordinator påpeker å si at dette har områdesatsingen gjort og dette har kulturkontoret gjort, for eksempel. Det er et samarbeid på tvers av instanser. Ulike tiltak som Fysak og lekeplasser hadde ikke vært i området i dag hadde det ikke vært for områdesatsingen, men det er andre avdelinger som ferdigstiller og dermed får æren for de. Områdesatsingen blir som en stille fasilitator i bakgrunnen. Her kan områdesatsingen være tydeligere på å vise hva de er med på å påvirke og tydeliggjøre sin rolle for å skape større tilhørighet blant lokalbefolkningen.

5.2 Oppstarten av «Lokalt engasjement»

Plangruppen: *Poenget er jo at når vi startet «Lokalt engasjement», var vi ti småbarnsmødre, som sa skal vi bo her eller skal vi flytte? Til Sandviken eller et annet sted, fordi at vi ønsket noen kvaliteter med nærmiljøet som ikke var her. Flere aktiviteter for barn for eksempel, bedre lekeplasser, det hadde vi vel fokus på småbarn da. Altså bedre fasiliteter.*

Kulturgruppen: *Men vi var jo både i (ulike møtesteder i området) ganske fast, også brukte vi (områdesatsingens lokaler) [...]. Og da når (områdesatsingens lokaler) kom etter et år eller to, så var jo styret i «Lokalt engasjement» veldig negativ til at det var (områdesatsingens lokaler) som skulle vårt værested, og vårt møtested i bydelen, for det var samlokalisert med legemiddellassistert rehabilitering. Sånn at vi protesterte*

ganske tydelig, vi ga tydelig beskjed, både til områdesatsingen og politikerne at det var ikke der vi ville være. Så vi fortsatte å trave rundt [...].

«Lokalt engasjement» er en organisasjon som ble startet engasjerte foreldre i området, som ville ha bedre oppvekstvilkår og fasiliteter for barna sine. De sa at de hadde valget mellom å kjempe for plassen eller flytte. Flere i både «Kulturgruppen» og «Plangruppen» opplevde at området hadde et klart potensiale og ville kjempe for dette. De opplevde at området lenge var nedprioritert av kommunen, og dette var tydelig å se i nærmiljøet.

Kulturgruppen: *Min første tanke er at det er et område som er blitt litt neglisjert i forhold til tilbud da. Spesielt kanskje til barn. I mange år. Ja gammel industri, gammel bebyggelse, lave priser og sosiale utfordringer. Hvis det er lov å si.*

Kulturgruppen: *Det var en lekeplass nede ved Kirkebukten her, med sånne forfalne, råtne planker, da måtte vi plukke det vekk etter hvert for folk kunne jo skade seg.*

Kulturgruppen: *Ja og så den rutsjebanen som var vekk. Du klatret opp for å så rutsje ned, men så var det ikke rutsjebane der. Den var der jo lenge.*

Oppstarten av «Lokalt engasjement» startet omkring samtidig som når Bergen kommune skulle starte områdesatsing i området. Når de hadde bestemt seg for hva de skulle kjempe for, møtte de opp på byrådskontoret for byutvikling og la frem sine krav. Her fikk de beskjed om at områdesatsingen skulle komme og at de måtte organisere seg inn i områdesatsingen. De ønsket heller å være en egen organisasjon på siden av områdesatsingen.

Kulturgruppen: *[...] vi i «Lokalt engasjement» kom sammen høsten 2012. [...]. Og så når vi kom på navnet så ble vi ganske raskt operative opp mot politikerne, sånn at ganske tidlig [...] jeg mener at Lisbeth var byråd for byutvikling, i hvert fall så inviterte vi oss inn til hennes kontor og troppet opp der en 3, 4 av oss med kravene [...], eller nå må dere kanalisere kreftene deres inn i områdesatsingen sa hun. Og det er det sikkert flere som husker, at vi ville være en gruppe utenfor områdesatsingen.*

Dette lokale engasjementet har mobilisert flere, og de valgte å ikke være en del av områdesatsingen. Dette kan peke tilbake på at de ikke hadde tiltro områdesatsingen og at de ville heller medvirke og påvirke fra sitt utgangspunkt.

5.3 Opplevelsen av å delta

Plangruppen: [...] *hva skal jeg si, det er ikke bare å komme med et ønske om hva du ønsker til kommunen, komme med en bestilling og så ordner det seg. Det er en kamp, og man må følge opp. Man må være veldig på, man må kjempe for ting. Medvirkning er ikke som en dans på roser på noen måte.*

I plangruppen opplevde at de måtte være veldig på. Om politikerne kom ut til området gjaldt det å være mange som kom og stille masse spørsmål. Gjennom å vise at det var et stort engasjement opplevde de at det var økt vilje til å gjøre en endring. Det å ha noen spesielle kampsaker var også viktig. Plangruppen forteller at de har hatt flere seiere, gjennom å ha vunnet frem med forslag. Men de må være «på banen» og kjempe for det de vil ha. I enkelte saker i medvirkningstiltakene, der plangruppen har vært med på å fremme forslag, opplevde de at de ble overkjørt av kommunen og brukt som en avkrysning for medvirkning.

Områdekoordinator: *Så har det jo vært disse gruppene, det har vært koordineringsgruppen, og en stund hadde vi en sånn ungdomsgruppe og, men hva skal jeg si, de blir jo eldre, de går fra ungdomsskolen til videregående sant, de er jo veldig i endring [...].*

Områdekoordinator forklarte at de tidligere også har hatt ungdomsgrupper for å få innspill fra elever på ungdomsskole og videregående, men ettersom de som deltok der har vokst i fra og flyttet har det ikke startet opp noen nye. I tillegg er det flere undersøkelser som blir sendt ut til beboerne i området, om opplevelsen av nærmiljøet og hvert fjerde år sendes levekårsundersøkelsen ut. Barn deltar på undersøkelser som barnetråkk, som er en metode for å samle inn data på hvordan barn og unge bruker og opplever sitt nærmiljø (Tell, 2018).

5.3.1 Folkemøter

Bergen kommune beskriver folkemøter som en arena for informasjon og dialog. Her får innbyggerne vite hva som foregår, og det er en eller flere byråder tilstede (Tell, 2018). På folkemøtene har kommunen mulighet til å nå ut til mange i nærmiljøet og er muligheter for lokalbefolkningen å stille spørsmål til politikere, byråder og andre inviterte, og muligheten til å komme med innspill til områdesatsingen.

Områdekoordinator: *Ja, disse folkemøtene har alltid vært godt besøkt. Vi har hatt høye besøkstall, eller hva skal jeg si, deltakelse under folkemøtene.*

Under fokusgruppeintervjuene ble folkemøter diskutert blant respondentene. Dette var det medvirkningstiltaket til områdesatsingen alle hadde deltatt på minst en gang. Folkemøter er noe som skjer jevnlig i områdesatsing, og er der oppdateringer angående arbeid blir presentert. Forventningene man har til hva et folkemøte skal være, er noe som kan påvirke hvordan man opplever å delta på folkemøter. Det var forskjellige opplevelser blant respondentene, og dette kan skyldes forventninger, men også at de har deltatt på forskjellige møter.

Plangruppen: *Jeg synes de folkemøtene har vært litt, de jeg har vært på, de har vært litt, de har vært klassiske. Kommunen kommer og informerer, de har alt for mye på programmet, det har vært sånn dårlig tid, lite dialog synes jeg, og litt tvilsom ordstyring å synes jeg. [...] Det er ikke skrevet notater over de innspillene som er kommet heller. [...] lite kreativ prosess løsning. Det er liksom kommunen informerer om dette fra kommunen.*

Under intervjuet med plangruppen kommer det frem at deltakerne synes folkemøtene er en dårlig og lite kreativ prosess. Man kan på et vis se det som en nødvendighet med slike informasjonsmøter der man blir oppdatert på hva som har skjedd og skal skje. Men det er forventningene til at det skal være et folkemøte der det er mulig for lokalbefolkningen å komme med innspill som de opplever ikke blir møtt. Deltakerne i plangruppen syntes at folkemøtene var litt for at politikerne bare skal vise ansikt, og at de bare går med en gang. De opplevde også at innspillene ikke alltid ble notert ned. Og ofte var svarene de fikk «Dette skal vi komme tilbake til». Det var heller ingen opplevelse av at de faktisk kom tilbake til alle innspillene.

Kulturgruppen: *jeg synes det har vært ofte nok folkemøter, for de har jo vært med jevne mellomrom, og når jeg har vært på de møtene så merker jeg jo at de har vært veldig tilgjengelig. De har vært veldig opptatt av at de skal være til stede, de spør og de er veldig opptatt av å komme i dialog. Og de sier høyt og tydelig at har du e-post adresse så skal jeg sende deg etterpå.*

Kulturgruppen: *[...] Men det var jo et møte jeg gikk på for jeg var interessert i å høre hva som skjedde, og vi hadde jo hatt et ønske om at det skulle skje noe mer i nærmiljøet.*

Noen av respondentene i kulturgruppen opplever at kommunen og politikerne har vært opptatt av å være til stede på slike folkemøter. De opplever at de som kommer med informasjonen er opptatte av å komme i dialog. En stor del av folkemøtene er informasjon fra og om kommunen, dette oppleves av noen av deltakerne som utelukkende sånn, mens andre har opplevelser med at innspill blir tatt imot. Det er varierende fra møte til møte hvor mye informasjon som skal ut.

Plangruppen: *Men vi har jo blitt veldig godt opplyst om planprosessene som har forgått da og prosjekter som har foregått. Sånn at vi hele tiden har fått informasjon om det. For kommunen er jo litt tungrodd med informasjonen, og hvordan man skal finne frem til informasjonen, og høringslister og alle disse tingene da. Så der synes jeg folkemøtene har vært veldig nyttig.*

Plangruppen: *[...] Vi har jo kommet i kontakt med politikerne selv da men, eller når det har vært folkemøter med politikere så, men det er som du sier at den kulturelle avstanden har blitt mindre.*

Det var litt uenighet blant deltakerne om hvor målrettede og effektive slike møter er. Dette kan kanskje forklares med at man har forskjellige utgangspunkt og tanker om hva et slikt møte er. Og dette vil da påvirke hva du får ut av et slikt møte. Gruppene arbeider på forskjellige nivå og med forskjellige oppgaver i lokalsamfunnet, som da påvirker hvilken interesse de har i slike møter. Respondentene har heller ikke alle deltatt på de samme folkemøtene, så de forskjellige opplevelsene kan stamme fra forskjellige folkemøter.

Det er viktig å ha informasjon om hva som foregår, for å kunne medvirke. Hvis man tolker folkemøter som en arena for informasjonsdeling som igjen da blir et grunnlag for videre medvirkning er dette en god mulighet til å få forklart tiltak og planer. Det er lite medvirkning som skjer på selve møtene, utenom innspill og spørsmål til de som har innlegg. Flere av

respondentene uttrykker at folkemøtene har vært med på å gi de en ny motivasjon til å gjøre mer for nærmiljøet, og påvirke i lokalsamfunnet. Både av frustrasjon, men også av inspirasjon ettersom de vet hva som foregår. Så som en pådriver til medvirkning er folkemøter et virkemiddel.

Områdekoordinator: *Og det er det jeg er litt opptatt av at om ikke informasjonen kommer ut så er det ikke muligheter for, så vet man heller ikke hva man takker nei til.*

Områdekoordinator: *Ja, disse folkemøtene har alltid vært godt besøkt. Vi har hatt høye besøkstall, eller hva skal jeg si, deltakelse under folkemøtene.*

Plangruppen: *Men vi har jo blitt veldig godt opplyst om planprosessene som har forgått da og prosjekter som har foregått. Sånn at vi hele tiden har fått informasjon om det. For kommunen er jo litt tungrodd med informasjonen, og hvordan man skal finne frem til informasjonen, og høringslister og alle disse tingene da. Så der synes jeg folkemøtene har vært veldig nyttig.*

Da jeg observerte det digitale folkemøtet, fikk jeg en opplevelse av en enveiskommunikasjon. Dette kan være fordi dette var det første digitale folkemøtet i levekårssonen. Det var muligheter for deltakerne å legge inn innlegg og spørsmål i kommentarfunksjonen, men det var ikke alle som ble besvart og det var ofte svar som «hvis du sender oss din e-post vil vi sende deg et svar». Dette legger ansvar over på deltakerne å gi svaret videre til de andre deltakerne. Da jeg intervjuet fokusgruppene kom det frem at dette ikke var første gang det var organisert slik at enkelte fikk svar tilsendt på e-post. Opplevelsen jeg satt igjen med, er i samsvar med enkelte av respondentene, med at det var mye på programmet, og det var dårlig tid. Det var heller ikke alle som holdt innlegg som var med hele tiden.

Slik som gruppene gir uttrykk for er det forskjellig utgangspunkt som gir utslag for om de er fornøyde med folkemøter eller ikke. Som en plattform for informasjon og pådriver til medvirkning så fungerer det, men slik som områdesatsingen forklarer det på sine nettsider som et direkte medvirkningstiltak stiller jeg meg uenig. Ut fra deltakernes opplevelser så virker det ikke slik at det som kommer som innspill og deltakelse fra innbyggerne blir tatt med og diskutert i plenum. Det er forståelig at det er vanskelig å drive reell medvirkning med over hundre personer, og det er nødvendig med informasjonsmøter, men da vil det være nyttig å

forklare det som et informasjonsmøte, mer enn et medvirkningstiltak. Gjennom folkemøtene møtes innbyggerne og de får diskutert sammen om saker de engasjerer seg for.

5.3.2 Sosial kapital gjennom deltakelse

Områdesatsingen skal bidra til flere møteplasser og er med på å skape situasjoner der lokalbefolkningen møtes. Gjennom å arrangere og danne møteplasser er områdesatsingen med på å skape en arena for at mennesker møtes og samhandler, men ville denne relasjonen oppstått uansett? Gjennom intervjuene fikk jeg et godt inntrykk av nabolaget og samholdet de hadde. Flere av organisasjonene i området var startet opp før områdesatsingen kom til området. Områdesatsingen kan da tenkes som en pådriver for engasjement, og være en fasilitator for nettverksbygging. Gjennom en slik fasilitator rolle er områdesatsingen med på å sette ulike personer i kontakt med hverandre (Grimen et al., 2017).

Områdekoordinator *Så jeg tror den kontakt etableringen, det sosiale nettverket er det vi i områdesatsingen kan bidra inn til, være fødselshjelp til organisasjoner og aktiviteter, at folk blir bedre kjent med hverandre i nærmiljøet kan oppnå kontakt og få flere.*

Områdekoordinator: *Så ja, tror kanskje det er det jeg synes er spennende det er det å så se at beboere i området gjerne har blitt med i en organisasjon i området, har også engasjert seg politisk, ehm eller at det er noen som har vært hjemme i mange år, som har vært veldig ensomme og som nå plutselig blir med på aktiviteter i nærområdet. Og de får venner.*

Det å møte andre gjennom deltakelse og være en del av samfunnet rundt deg er veldig givende. Det å ha noen å relatere seg til, ha et fellesskap med og bare det å kjenne naboen din er noe de fleste av oss ønsker oss. Dette ønske og opplevelsen av at de opplevde det slik, var noe jeg registrerte ut fra fokusgruppeintervjuene. Under intervjuene kom det raskt flere fortellinger om hva som kjennetegner området. Alle kjenner alle, man stiller opp for hverandre, samhold og barnefamilier og flere av fortellingene gjenspeiler gleden og stoltheten de uttrykte ovenfor området. Respondentene forteller at det alltid er noen å snakke med på butikken, alltid mulig å være med på aktiviteter i nærområdet og det å være kjent med hverandres barn er goder ved nærmiljøet.

Kulturgruppen: *Jeg opplever det som veldig meningsfylt, og er jo veldig enig med [...], det at vi blir kjent med hverandres unger og jeg kjenner jeg blir tryggere som forelder i et område der jeg vet at barna er litt vårt ansvar. Jeg tror veldig på det uttrykket at det trengs en hel landsby til å oppdra unger.*

Kulturgruppen: *Det skaper jo tilhørighet. Og jeg synes det har vært mitt sosiale liv etter at jeg fikk barn. Det å treffe andre innenfor samme krets.*

Gjennom deltakelsen i «Lokalt engasjement» følte respondentene på et større samhold i lokalsamfunnet. Kulturgruppen diskuterte at gjennom å ha deltatt i en slik lokalsamfunnsgruppe har de blitt bedre kjent med foreldre og barn, som du da igjen møter andre steder i lokalsamfunnet. Dette har vært med på å skape et tryggere nabolag og et samhold. I plangruppen var dette også noe ble trukket frem og verdsatt. Denne kjennskapen og tryggheten var en av grunnene til at de hadde et stort ønske om å fortsatt bo der.

5.3.3 Barrierer knyttet til deltakelse

Plangruppen: *tror det er medvirkning som er knyttet til disse plantingene da er mer sånn typisk høytterskel medvirkning.*

Ved å stille på møter innenfor områdesatsingen eller delta i grupper, så kan det oppleves at det ligger en forventning om at du skal ha forberedt deg. Du skal kunne det som blir diskutert og du skal kunne uttale deg om dette. Det ble diskutert i fokusgruppeintervjuene at de opplevde at de fleste som deltok aktivt hadde en høyere utdanning. Det å sette seg inn i dokumentasjon, finne frem på kommunens nettsider, eller være med å drive organisasjoner, krever tid og ressurser. Oppgavene knyttet til slike grupper krever en form for leseferdigheter, kunnskap, forståelse og muligheten til å bruke større deler av fritiden på å gå igjennom dokumenter, og muligheten til å stille på møter.

I intervjuene ble det diskutert med områdekoordinator og respondentene i fokusgruppeintervjuene om hvem de opplever som deltar og hvem som ikke deltar. Det var

interessant å høre fra områdesatsingens side hvem de opplever som ikke deltar og hva de gjør for å nå disse. Men det var også interessant å se hvem «Lokalt initiativ» opplevde at ikke deltar. Og å se om det var et samsvar.

Plangruppen: *Men hvor aktive har de (områdesatsingen) gått ut og informert de gruppene som ellers ikke deltar, og involverer deler av befolkningen som ellers er marginaliserte i denne sammenheng? [...] Dette er en handling som krever mer aktiv handling fra deres side. Er det en gruppe sånn som oss så dukker vi opp og spør.*

Områdekoordinator: *Men samtidig så ser jo vi at vi gjerne skulle hatt mer fra innvandrere. For det er jo en stor del med innvandrerbakgrunn og en så stor andel ser ikke vi igjen i på folkemøter eller områdesatsingsmøter. Så vi når jo ikke alle vi ønsker da, og det må vi bare være ærlige på, der har vi et forbedringspotensial.*

Plangruppen: *det var et lite hefte som områdesatsingen ga ut, med en oversikt over de ulike grupperingene som de hadde kontakt med. [...]. Det må jo ha vært noe kontakt. Men føler det har vært vanskelig å bygge broer imellom. Det er jo en del miljøer der alkohol ikke er et tema, så kommer de ikke på en kveld der øl og vin er en del av opplegget, noen få kanskje, men. Men de grupperingene som er mer familieorienterte sant.*

I området er det også flere kommunale boliger med stor inn og utflytting. Dette er noen av de som områdekoordinator trekker frem som ikke deltar. Det er vanskelig å delta i et lokalsamfunn når du ikke vet hvor lenge du skal bo der, hva som foregår fra før og hva skal du komme med selv. Områder som er lagt under områdesatsingen er områder med levekårsutfordringer og har da gjerne en høyere andel av kommunale boliger (Bergen kommune, 2019). Det at man bor midlertidig kan være en mulig årsaksforklaring til manglende deltakelse. Både «Lokalt engasjement» og områdekoordinator trekker frem språkbarrierer som en faktor for lavere deltakelse. I tillegg til språklige utfordringer kan det være kulturelle forskjeller som er med på å begrense deltakelsen på ulike møter og tilstelninger. Områdekoordinator har da aktivt oppsøkt grupperinger innenfor innvandrermiljøet, hun trekker spesielt frem en gruppe for kvinner. De ble veldig begeistret for at hun kom, men det er fortsatt liten eller ingen medvirkning.

Områdekoordinator: *Det er en høy andel kommunale boliger og igjen det gjør til at folk flytter på seg [...]. Dette gjelder ikke bare de med innvandrer bakgrunn, men det gjelder jo også etnisk norske og altså. Men høy grad av inn og utflytting, [...]. Så tror jeg og at mange er usikre på, [...], hvis man bor veldig kort en periode før man blir godt kjent i lokalmiljøet. Hva skal jeg medvirke med, hva kan jeg bidra med. Og så tror*

jeg og at dette med språk kan være en utfordring. At man er usikker på at man ikke helt forstår hva dette egentlig er.

Kulturgruppen: *men det har vært utrolig vanskelig å få inn noen fra andre land som. Jeg har prøvd hardt med en familie jeg kjenner som er fra Somalia, med mange barn. Moren har vanskelig med å lese, både sitt eget språk og norsk. De bor jo så nærme. Vi har ringt på og prøvd å trekke de inn her. En gang! En gang klarte jeg å få de inn [...].*

I intervjuet med kulturgruppen kom det frem av de opplevde at det var vanskelig å få kontakt familier uten vestlig bakgrunn. Dette kan skyldes flere barrierer innenfor språk, leseferdigheter, men også kulturforskjeller. Det er flere mulige faktorer til hvorfor noen velger å ikke delta i områdesatsingen eller i grupper i nærmiljøet. Språkbarrierer og kunnskapsbarrierer er mulige årsaker til at noen velger å ikke delta. Det ville vært interessant å undersøke nærmere hva dette skyldes, og hvordan i så fall områdesatsingen kunne bidratt for å endre dette.

Områdekoordinator kommenterer at det er flere kommunale boliger der med stor inn og utflytting. Dette er en av de typiske trekkene ved områder innenfor områdesatsing. Kommunale boliger tilegnes personer som har vansker for å komme inn på boligmarkedet. Dette kan være marginaliserte grupper som innvandrere, personer med psykiatri og rus, mennesker med nedsatt funksjonsevne og arbeidsledige. Fellestrekk her er kanskje at de har manglende eller lav inntekt.

Det er ulike barrierer knyttet til deltakelse og ikke alt gjelder individets utfordringer eller kompetanse, men også forskjellen mellom kommunen og lokalbefolkningen. Videre i neste del skal jeg ta for meg den kulturelle distansen mellom kommunen og lokalbefolkningen.

5.3.4 Avstanden mellom kommunen og lokalbefolkningen

Plangruppen: *Det er noe jeg har tenkt på nå som områdesatsingen skal legges ned om ikke så lenge, så hvis du kan se på områdesatsingen som en slags desentralisering, et møtepunkt utenfor rådhuset, hva skjer når dette legges ned? Bli avstanden så stor, kulturelt og i distanse, at stemmene våre vil svekkes? Eller vil det bli en annen form for kontakt. For de kunne opprettet noe annet som og kunne være en områdesatsing. En*

ren desentralisering, at man får et menneske eller en liten instans som blir et talerør for det vi ønsker å gjøre her ute.

Områdesatsingen har vært med på å bidra til er at det er kortere vei mellom kommunen og lokalbefolkningen. Gjennom denne fasilitatorrollen som områdekoordinator har hatt, og områdesatsingen som tiltak, har lokalbefolkningen enkelt fått oppdateringer om ting som skal skje, men også hatt et direkte bindeledd til andre ledd i kommunen. Nå når dette forsvinner er lokalbefolkningen bekymret for at de ikke vil ha samme muligheten til å medvirke og få være med på å bidra og bestemme over ting som skal skje i deres nærmiljø. De er også bekymret for at de skal bli et glemt område igjen. Deltakerne åpnet for tanken om at kommunen burde ha en ansatt per levekårssone i Bergen, slik som områdekoordinator har arbeidet i området. Dette tenker de vil gjøre det lettere å opprettholde kontakten med lokalbefolkningen, og lettere å vedlikeholde områder uten å måtte ha store satsinger. På denne måten vil det være mindre vei mellom kommunen og lokalbefolkningen.

Kulturgruppen: *[...] ja det syntes jo min gutt at var helt naturlig. Og at det at ordføreren var der, da gikk han bort og tok noe opp med ordføreren. Han er liksom vant til at man snakker med de som kommer.*

Plangruppen: *Ja at du har noen som er en aktiv person på et kontor som du kan søke om midler, for det har vi også hatt som gode at man kan ha ideer og tanker og at man da kan søke om midler til gjennomføring av små eller større prosjekter. Og det kan bli verre nå. For kulturkontoret er organisert en annen måte enn områdesatsingen.*

Sammen med respondentene ble det diskutert at det kunne heller være nyttig med nærmere kontakt mellom kommunen og befolkningen. Dette gjennom å opprette bydelskontorer i alle bydeler med en områdekoordinator. En slik ordning skulle være en fast ordning og ikke en satsing. Dette ville minske distansen mellom kommunen og lokalbefolkningen. På denne måten ville det være en person eller et kontor du kunne lett henvende deg til om det var noe du lurte på eller trengte støtte til.

5.4 Betydningen av nærmiljøet

Da jeg startet på denne masteroppgaven visste jeg lite om området som jeg har studert. Gjennom et kjapt googlesøk, oppdaget jeg at det er mange artikler skrevet om området, både av andre og lokalbefolkningen. Derfor ble forskningsspørsmålet; *Hvordan opplever lokalbefolkningen sitt nærmiljø*, viktig. Respondentene hadde mye å fortelle om nærmiljøet, og var veldig opptatte av at de brukte det mye. De gjorde det også klart at det ikke var alle som brukte nærmiljøet slik som de.

Gjennom samtaler med deltakerne kom det frem en klar stolthet over området og lokalsamfunnet. Denne stoltheten for området har bygget seg opp med at de har vært med på å kjempe for området og opprustningen av området.

Plangruppen: *Og i første omgang, denne hybelifiseringen og dette problemet. Men i de siste tre fire årene har det skjedd en ny endring der de samme husene har fått fastboende og det er kommet noen nye som har kjøpt, og det er kommet et par nye bygg og sånt. Stemningen i gaten har begynt å forandre seg til det bedre.*

Plangruppen: *Det er to som er 100% trygdet, de sliter med mye, men de sitter ut forbi der de bor nå, og det er liksom hilsning og samtale, de har liksom blitt ressursmennesker. Uten at de vet det selv. Men det er også noe som gir tilhørighet i gaten at det er noen, når det er oppholdsvær sant så kommer de ute med stoler, og dette gjør at flere kommer ut. Det har blitt mer et folkeliv mer enn at bare folk parkerer og går inn og ikke kommer ut igjen.*

Gjennom intervjuene snakket deltakerne om de mange møteplassene de hadde. De var også veldig tydelige på at de fleste hadde kommet de siste 10 årene, både ved hjelp av dem selv og deres deltakelse, men også områdesatsingen. De trekker frem flere formelle og uformelle møteplasser under intervjuene.

Kulturgruppen: *Men sånn som det har blitt, sikkert mange som kan si seg enige i det, så synes jeg det har blitt veldig mye, sant alt i fra badeplassen som har blitt shinet opp og, den nye flotte barnehagen de har bygget og. Jeg følte at alt kom etter hvert.*

Kulturgruppen: *Jeg synes det er egentlig er så rart for vi var sammen med en nabofamilie nå for litt siden, og de syntes det var så lite å gjøre her, og jeg skjønnte nesten ikke hva de snakket om, for de mente at det var så lite å gjøre her. Men da tenkte*

de sånn at det var langt til (vitenskapssenter for barn), langt til akvariet, langt til (badeland).

5.5 Oppsummering av funnene

Deltakelse i nærmiljøet og i lokalsamfunnsgruppen har vært veldig givende for deltakerne i de to fokusgruppeintervjuene. Det å ha muligheten til å arbeide sammen med andre mot et felles mål og kunne påvirke hva som skal i skje i nærmiljøet har vært vanskelig til tider, men mest engasjerende. Områdesatsingen legger opp til at det skal være medvirkning fra «alle», men etter å ha snakket med områdekoordinator og respondentene fra «Lokalt engasjement» er det tydelig at de ikke når alle. De som deltar, gjenspeiler ikke det mangfoldige lokalsamfunnet som er i området. Derfor stiller jeg meg undrende til hvordan skal man klare å nå disse? Og hvorfor deltar de ikke? Dette kan det være flere grunner til, og dette er noe som må forskes videre på.

6. Deltakelse og medvirkning i områdesatsingen

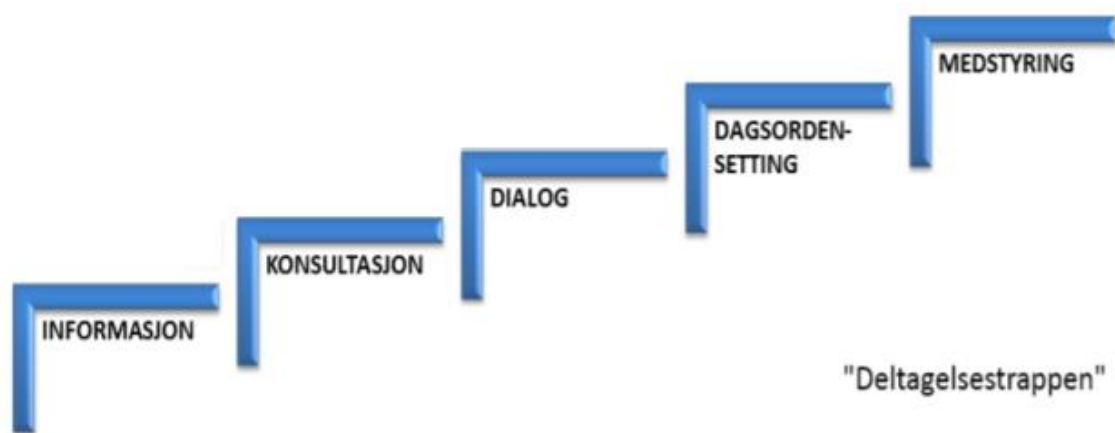
I dette kapittelet vil jeg belyse funnene ved å drøfte disse opp mot teori og utgangspunkt i problemstillingen; *Hvordan opplever lokalbefolkningen deltakelse i områdesatsing?* Ut fra funnene ser jeg at det er nyttig å diskutere tilretteleggelsen av medvirkning fra områdesatsingen. For respondentene er det også selve deltakelsen i lokalsamfunnet som er viktig for dem og dette har preget deres opplevelse av nærmiljøet.

6.1 Opplevelse av deltakelse

Typologier av deltakelse er gjerne en god start i å diskutere hva deltakelse er og hvilken grad av deltakelse de ulike metodene representerer. Det finnes flere typologier om deltakelse, og de beveger seg ofte på en «god» til «dårlig» akse. De fleste typologiene er utviklet ut fra intensjonen og ut fra de som tar initiativ til deltakelse og medvirkning (Cornwall, 2008, s. 270). Arnstein (1969) utviklet “A ladder of citizen participation” i 1969. Dette er fortsatt en av hovedteoriene som i dag blir brukt som grunnlag for diskusjoner om deltakelse. Typologien tar

for seg deltakelse ut fra ikke-deltakelse opp til borgermakt (Arnstein, 1969). I stigen beskriver Arnstein (1969) ulike trinn for deltakelse. Stigen går fra ikke-deltakelse på manipulasjonsnivået, til borgermakt med da full medvirkning og deltakelse.

Arnstein (1969) sin teori har vært utgangspunktet for flere «deltakelsestrapper» (f.eks. Hart 1992, *Children's Participation: From tokenism to citizenship*), men har også blitt kritisert for å være mangelfull og ikke ta hensyn til bakenforliggende årsaker. I flere dokumenter og skriv om områdesatsing og medvirkning i kommunale planer, er målet at å sikre deltakelse og medvirkning fra de det gjelder (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, u.å.; Regjeringen, 2015; Tell, 2018). Det er varierende hvordan en velger å definere begrepene, men flere legger «deltakelsestrappa» til grunn. Slik som samarbeidsrapporten fra NIBR og Uni Rokkansenteret, *Medvirkning med virkning* av Klausen et al. (2013). Her har en med utgangspunkt i Arnstein (1969) og laget sin egen deltakelsestrapp. Slik som Arnstein (1969) er informasjon ikke regnet som deltakelse (Klausen et al., 2013, s. 18).

(Klausen et al., 2013, s. 18)

Gjennom samtaler med områdekoordinator og respondentene kommer det frem at deltakelses og medvirkningstiltakene som eksisterer i områdesatsingen oftest er organisert på en «top-down» måte (Tell, 2018; Woolcock, 1998, s. 179). Disse annonseres gjennom sosiale medier, via områdesatsingens egne sider, og flyers. Informasjon om muligheter for å delta i grupper og områdemøter, som er mindre møter om en konkret sak, blir presentert til lokalbefolkningen på

folkemøter. Befolkningen må for det meste aktivt søke informasjon om områdesatsingen. Eksempelvis er deltakerantallet som inngår i datainnsamlingen 169 deltakere av mellom 30 000 og 50 000 i området.

I det aktuelle området er det en egen områdekoordinator. Respondentene fremhever denne som en fasilitator. Både områdekoordinator og deltakerne i fokusgruppene uttrykte at det var lett å få kontakt på «åpen dør tilbud» og gjennom tilstedeværelse på kulturelle lokale dager i sentrum av bydelen, festivaler og andre arrangement. Gjennom denne direkte kontakten med områdekoordinator har det vært enkelt for organisasjoner i område å ta kontakt med, og få tilskudd til prosjekter og andre aktiviteter. Respondentene opplevde koordinator som imøtekommende, engasjerende og tillitsfull. Var det noe de lurte på så kunne de få svar der. Gjennom å skape rom for slik medvirkning og deltakelse fra grasrotinitiativ er områdesatsingen med på å sikre lokalengasjement. Denne måten å arbeide på, fasilitatorrollen, er godt knyttet til samfunnsarbeid og tanken på at man skal arbeide sammen med de det gjelder (Hutchinson, 2018, s. 141; Ledwith, 2011, s. 3; Twelvetrees, 2017, s. 37). Hutchinson (2018, s. 141-144) kaller dette katalysatorrollen, en som fokuserer på at makt skal mobiliseres inn i den enkelte og inn i gruppen. Katalysatorrollen inneholder flere roller som kjennes igjen fra hvordan områdekoordinator og respondentene forklarer fasilitatorrollen. Katalysatorrollen skal gjøre det enkelt for befolkningen å engasjere seg gjennom å være en muliggjører, systemkjenner, inspirator, støtte, koordinator, hoggestabbe og konfliktløser. At en fra kommunen har som oppgave å tilrettelegge for medvirkning og være et kontaktledd mellom befolkningen og kommunen har det vært med på å legge til rette for medvirkning og deltakelse. Respondentene forteller at koordinator har vært med på å løfte frem mulighetene de hadde til deltakelse, medvirkning og en vei inn for å bli kjent med det store kommunale systemet. En slik rolle er til for å mobilisere de kreftene som allerede eksisterer i lokalsamfunnet og tilrettelegge for deltakelse og medvirkning (Twelvetrees, 2017, s. 37). Spørsmålet er om alle innbyggerne kan innhente tilstrekkelig informasjon til å bli kjent med dette tilbudet.

Respondentene forklarte også at fasilitatorrollen legger til rette for en kortere vei mellom befolkningen og kommunen. Ved å ha direkte kontakt med nærmiljøet blir det også lettere for koordinator å se hvordan man kan bistå. Det å bli godt kjent med de som bor i området, og få en tilknytning til det, er med på å bygge relasjoner og tillit. For å oppnå god og legitim

deltakelse er det viktig med kontakt og aktive involveringen av de som programmet er fordelaktig for og de som blir påvirket av det (Amdam, 2019, s. 283; Bartelomei & Hugman, 2014, s. 19).

Det er gjennom deltakelse og medvirkning endringer vil skje i området, og det er et mål at flest mulig skal kunne delta og medvirke (Tell, 2018). Deltakelsesbegrepet har endret seg fra å handle om brukere av tjenester levert av andre, til å bli handlingsaktører i en bredere retning mot en form for borgermakt (Cornwall & Gaventa, 2000, s. 5). Plangruppen kaller medvirkningen de deltar på med for høytterskel medvirkning. De gjennomgår plandokumenter, bidrar til strategisk planprogram for området og deltar på møter med kommunen. Dette krever en viss kompetanse, for å ha muligheten til å delta på et slikt nivå, og dette kan være vanskelig eller utilgjengelig for enkelte i befolkningen. Medvirkning på et slikt nivå kan også virke ekskluderende (Kährik, 2006, s. 11-12). Hverken plangruppen eller kulturgruppen ønsket seg større makt til å bestemme hva som skal skje i området. De ønsket klare dialog baserte møter og å være med på å sette dagsorden og gjennom dette være med på å medvirke til hva områdesatsingen skal fokusere på. Som å bevare de viktige møteplassene og historien til området, og være med på å utforme møteplassene. Men de ønsker ikke å være med på å bestemme over de ulike prosessene for hvordan utviklingen skal være i området. Dette er noe de mener er og blir kommunens oppgave. Dette må skje gjennom dialog, og Freire (1974) påpeker at det er gjennom dialogen handlingen skjer. «Innbyggermedvirkning» impliserer at deltakelsen skal være dialogbasert og at det skal være en toveiskommunikasjon. Medvirkning skal være mer enn bare informasjon, og det skjer gjennom forståelse og dialog (Klausen et al., 2013, s. 35).

For å komme ut av avmaktssituasjonen må borgerne og makthavere ha dialog på likt nivå og dialogens utgangspunkt må være at begge parter ønsker endring (Freire, 1974). Det er gjennom dialogen man kan skape handling og endringer. Gjennom inspirasjon og bevisstgjøring, kan befolkningen anses som en likeverdipart, som kan brukes som en ressurs. Deltakerne i fokusgruppeintervjuene opplevde ikke alltid at kommunen så på dem som en ressurs, men heller som en avkrysning for at kommunen hadde hatt medvirkning. Dette gjaldt ikke bare fra områdesatsingens side, men også fra andre instanser i kommunen. Ledwith og Springett (2010, s. 127) uttrykker at det er helt nødvendig med dialog i deltakelse og medvirkning. Dialog

oppfattes som en prosess mer enn en samtale. Det er her man får en dypere forståelse av hverandre og anerkjenner hverandres utgangspunkt og dette danner grunnlaget for videre samarbeid (Ledwith & Springett, 2010, s. 128). Områdesatsingen kan gjennom likeverdig dialog få et klart innblikk i endringene lokalbefolkningen ønsker seg. Gjennom dialog og vise forståelse og anerkjenne hverandres utgangspunkt vil det bli lettere å danne tillit og ha en legitim endring i lokalsamfunnet.

Deltakelse gjennom dialog og dagsordensetting blir som plangruppen påpeker, for de som er ressurssterke (Brofoss & Barstad, 2006, s. 69; Cornwall, 2008, s. 275; Klausen et al., 2013, s. 98, 108-110). Hvordan skal man nå de som ikke møter opp på kommunens medvirkningstiltak? Både områdekoordinator og respondentene opplever at det er grupper innad i området som ikke deltar. Spesielt påpeker de at innvandremiljøet er lite representert i både områdesatsningens medvirkningstiltak, men også i lokalsamfunnsgruppene. Respondentene forklarer at innvandrene har laget egne grupper som møtes. De trekker også frem at det ligger en forventning om et visst kunnskapsnivå for å kunne delta. For å finne frem på kommunens nettsider trenger du gode lese og skrive kunnskaper, du trenger tilgang til pc og annet utstyr, og det ligger en forventning om at du skal kunne uttale deg om saken. Dette kan virke ekskluderende på marginaliserte grupper som kanskje føler at de ikke har tilstrekkelig kunnskap eller mulighet til å bidra med noe. Deltakelse gjennom dialog og dagsordensetting blir da gjerne mest for de ressurssterke, hvis ikke det tilrettelegges for alle (Ledwith & Springett, 2010, s. 128-129).

Når respondentene forklarte hvordan de hadde opplevd å delta på folkemøter var det blandende opplevelser. Et par av de som deltok på fokusgruppeintervjuene opplevde folkemøter som en arena der politikere og andre i kommunen kunne komme og vise seg frem. De opplevde lite dialog og lite oppfølging av spørsmål. Ofte var det slik at om noen lurte på noe ble de oppfordret til å sende en e-post. Hva som kommer utav det visste de ikke. Og det blir da opp til hver enkelt å oppdatere de andre som er interesserte i hvilket svar de får. Dette opplevde deltakerne som frustrerende, og de opplevde at de ikke hørt. Folkemøter ble imidlertid fremstilt som hovedformen for medvirkning som områdesatsingen benytter seg av. Dette er det medvirkningstiltaket som ble mest brukt i perioden 2004-2012 blant alle kommunene i Norge (Klausen et al., 2013, s. 29).

Områdesatsingen kategoriserer folkemøter som et medvirkningstiltak (Tell, 2018). Arnstein (1969) og Pretty (1995) mener at folkemøter ikke kan regnes som medvirkning, på grunn av måten de er organisert på. Det er kommunen som inviterer inn til et møte for å diskutere hva som skal bli gjort og andre saker som omhandler området. Dette kan heller kategoriseres som «informasjon». Altså først og fremst informasjon til deltakerne, og ikke dialog. Denne konsulteringen og innhenting av informasjon vil i første omgang bare nytte kommunen, sett i et medvirkningsperspektiv. Det som blir problematisk her sett fra Freire (1974) og Arnstein (1969) er at informasjonen og oppsettet er forutbestemt av kommunen (Cornwall, 2008, s. 276). Det meste av kommunal planlegging finnes sted på disse nivåene, og er ikke i samsvar med anbefalte metoder tilknyttet samfunnsarbeid eller reell medvirkning (Hutchinson, 2018, s. 132).

Denne ovenfra og ned måten å informere på kan man se i lys av Freire (1974, s. 54-55) sin «bank-oppfatning» av undervisning. Med bank-oppfatning av undervisning mener Freire at de som kommer med informasjonen presenterer seg som deltakernes nødvendige motsetning. Kommunen leverer mye informasjon som deltakerne bare skal ta imot, bare oppbevare som i en bankboks, og det er ingen form for kommunikasjon. Freire (1974, s. 56) diskuterer også her at jo mer det undervises i bank-undervisning, der en overlegen part underviser i den «riktige» informasjonen, jo mindre utvikler borgerne, den mottakende part, den kritiske bevisstheten. Den kritiske bevisstheten er nødvendig for at de selv skal kunne klare å ta grep i egen tilværelse (Amdam, 2019, s. 284).

Det som ikke tas hensyn til i typologier og fremstillinger av deltakelse som deltakelsestrappa (Klausen et al., 2013) og typologier som Arnstein (1969) og Pretty (1995), er hvilket nivå deltakerne ønsker å medvirke på. Tritter og McCallum (2006, s. 165) og Collins og Ison (2009, s. 362) mener at slike typologier glemmer å vise til at deltakerne kan ønske ulik medvirkning til ulike tider. Innimellom kan det være nyttig å være på informasjons nivået, gå opp til partnerskap, dagsordensetting, og så ned igjen til informasjon. Det varierer også hvor mye befolkningen har ønske om å delta. Og det må være lov å ikke ønske å delta. Behovet for deltakelse kan variere ut fra hvordan sakene påvirker dem (Hutchinson, 2018, s. 130-131). Det

var ikke nyttig eller ønskelig for alle respondentene å delta på et høyt nivå og være med på å direkte påvirke.

De deltakerne som opplevde folkemøter som noe positivt opplevde at her fikk de den informasjonen de trengte, og fikk møte politikere og andre ansvarlige i kommunen. Det ble opplevd positivt som et nødvendig informasjonsmøte ettersom flere opplevde at det å ellers finne informasjon på kommunens nettsider kunne være vanskelig. Dette var spesielt knyttet til planprosesser. Hvis man velger å se på folkemøter som et møte for informasjonsdeling, mer enn et medvirkningstiltak var det flere som kunne si seg enige i at det var nyttig. Gjennom å anskaffe seg denne informasjonen vil deltakerne kunne ha større muligheter til å medvirke og delta i andre tiltak. De vil ha informasjon om hva som skal skje og eventuelt hva man kan delta på.

Gjennom folkemøtene har kommunen mulighet til å lage statistikk over hvor mange som møtte opp. Det er til tider kanskje for mye fokus på å nå ut til flest mulig, fremfor å sikre kvaliteten av innholdet, og mulighetene til å komme med innspill. De har ingen oversikt over hva folk sitter igjen med etter møtet. Det er områdesatsingen og kommunen som har lagt rammene for hva et folkemøte er, og hvordan det skal organiseres (Cornwall, 2008, s. 276).

Respondentene var godt fornøyde med det de hadde fått til området etter at områdesatsingen hadde kommet. Det har vært en tydelig fysisk forbedring, og de har fått flere lekeplasser. De hadde riktignok etterspurt flere ting som ikke var kommet på plass. Og noen av respondentene lurte på hva skjedde med alle innspillene deres? De opplevde ikke at de fikk noen tilbakemelding, og i så fall var det bare oppdateringer på hva som skulle komme i form av folkemøter. Plangruppen opplevde spesielt at de kom med flere innspill og kommentarer til planprogram og andre innspill til utviklingen i området, men fikk sjeldent noe tilbakemelding. Det å ha et system for tilbakemelding og hvordan dette skal gjøres er en viktig prosess i medvirkningstiltak (Klausen et al., 2013, s. 8). Å se at innspill og medvirkning blir tatt med videre og brukt, kan være en pådriver for å øke involvering. Plangruppen kunne sitte igjen med en opplevelse av «hva er vitsen med medvirkning», om de ikke blir hørt. Er de bare et avkryss på en liste av ting som må være med? Når vi studerer deltakelsestrappa (Klausen et al., 2013)

eller typologier om deltakelse som Arnstein (1969) og Pretty (1995) finnes det ikke noe trinn i å gi tilbakemelding. Deltakelsen beskrives som hva befolkningen kan «gi» til de med makt (Collins & Ison, 2009, s. 362; Tritter & McCallum, 2006, s. 158). Dette kan bli problematisk i et tiltak som områdesatsing der det skal gagne lokalbefolkningen.

«Lokalt engasjement» har opplevd at de har måttet opptre som en internkontrollør, og har måttet forsikret seg om at det som blir lovet, blir gjort. Som en av respondentene sa så er ikke medvirkning noe som kommer lett, men det er hardt arbeid. Det krever at man er på, er med, og jevnlig søker etter oppdateringer. De opplevde flere ganger at ting de hadde blitt lovet ble utsatt, eller tatt ut av programmet uten at de fikk vite om det.

6.2 Empowerment som bidrag til deltakelse

«Lokalt engasjement» ble startet opp på grunn av ønsket om et bedre lokalsamfunn. Området var nedslitt og det fantes «ingenting» der. Man opplevde å måtte velge mellom å kjempe for plassen eller bare å flytte. De organiserte seg og bestemte seg for å sette området på agendaen. For å få til en endring måtte de få kommunen til å gjøre noe, og de trappet da opp på byrådskontoret for å få uttrykt sin frustrasjon med området. Der ble de møtte med at de måtte organisere seg inn i områdesatsingen for det var der de ville få igjennom sakene sine. Dette ønsket de ikke og hadde større tro på at de skulle klare å påvirke utenfra. Respondentenes første møte med områdesatsingen var gjennom et folkemøte. Respondentene beskriver opplevelsen av å kjenne på en avmaktfølelse da de opplevde at de selv måtte sette fokus på mangler og problemer i omgivelsene. Dette samsvarer med hvordan Minkler og Wallerstein (2012, s. 37) definerer empowerment. «Lokalt engasjement» hadde et ønske om å få igjen nedlagte kulturelle bygg og aktivitetssenter. Dette satte de på agendaen ved at de selv tydeliggjorde mangelen på møteplasser gjennom å demonstrativt vandre fra plass til plass i nærmiljøet.

Frustrasjonen fra folkemøtene tok informantene med videre til sin egen organisasjon. Som en av informantene sa så er ikke medvirkning noe som kommer lett, men det er hardt arbeid. Det krever at man er på, er med, og jevnlig søker etter oppdateringer. Minkler og Wallerstein (2012,

s. 37) refererer til Rappapon (1984) sin definisjon av empowerment, “as an enabling process through which individuals or communities take control over their lives and environments”. Denne frustrasjonen av å ikke føle at det de ønsket skulle skje i området skjedde var med på å etablere flere grener i organisasjonen og mer empowerment blant befolkningen. De felles oppgavene og problemene i området var med på å skape lokal mobilisering og lokale institusjoner. De kjente på at de selv måtte sette området på agendaen og ikke vente på at noe skulle skje. Dette var med på å skape større tilhørighet gjennom deltakelsen og den økte empowerment følelsen i gruppen (Askheim, 2007, s. 23; Cresswell, 2015, s. 6; Freire, 1974; Haugen & Villa, 2019, s. 18).

«Lokalt engasjement» og andre grupper i nærmiljøet har selv tatt initiativet til ulike endringer og kjempet for dem. Cornwall (2008, s. 271) trekker frem dette poenget for å vise til at slik selvmobilisering gjennom empowerment kan være en faktor for å utfordre den eksisterende fordelingen av rikdom og makt. Det som blir tydeliggjort av Pretty (1995) sin typologi er at motivasjonen bak slik mobilisering, deltakelse og medvirkning er en viktig faktor for utformingen av videre arbeid (Cornwall, 2008, s. 271; Pretty, 1995). Empowerment er sterkt knyttet til prosessen der man blir oppmerksom på hvordan makt vil påvirke ens eget liv, og denne nye kunnskapen om påvirkning fra andre fører til handling (Amdam, 2019, s. 284; Kährlik, 2006, s. 12; Ledwith & Springett, 2010, s. 19).

Deltakelse og medvirkning kan gjennom empowerment i befolkningen. Gjennom å sette borgerne i sentrum av en samarbeidsmetodikk, kan dette være et alternativ til deltakelsesstiger. Empowerment er sterkt knyttet til prosessen der man blir oppmerksom på hvordan makt vil påvirke ens eget liv, og denne nye kunnskapen om påvirkning fra andre fører til handling (Amdam, 2019, s. 284; Kährlik, 2006, s. 12; Ledwith & Springett, 2010, s. 19).

6.3 Å bygge sosial kapital gjennom deltakelse

Respondentene peker på at samhold og tilhørighet til området, var viktig del av motivasjonen for å delta i «Lokalt engasjement» gruppen. Gjennom å være en del av denne gruppen ble de

godt kjent med nærmiljøet sitt og de andre som bodde der. De som startet «Lokalt engasjement» hadde en intensjon om å skape en endring i nærmiljøet. Dette har påvirket flere til å delta og respondentene var tydelige på hvor viktig det var for dem å delta i en slik gruppe. Dette kan tyde på at sosial kapital gjennom deltakelse i disse nettverkene, er med på å mobiliserer deltakerne til å få større handlingsrom i egne liv og samfunnet slik Dominelli (2002, s. 109) beskriver.

«Kulturgruppen» arrangerte månedlige treff for familier i området, noe som var populært i nærmiljøet. Gjennom å ha faste møter i lokalsamfunnets Speiderhus skapte de en møteplass for barn, unge og voksne. Her kunne en møtes og være sammen. Deltakerne opplevde et større samhold mellom seg og andre i lokalsamfunnet etter å ha deltatt på arrangementer i lokalsamfunnet, i gruppen og på andre arrangementer i området. Gjennom å ha et felles mål, en felles aktivitet og noe å relatere seg til andre på, har dette skapt et samhold i lokalbefolkningen. Områdesatsingen og oppstart av flere organisasjoner lokalsamfunnsorganisasjoner har blitt startet opp har det vært stort engasjement og aktivitetsnivå i nærområdet. Noen av respondentene peker spesielt på at det å bli kjent med andres barn og dermed bli bedre kjent med hverandre har vært en stor faktor for fortsettelse av deltakelse.

I intervjuet med områdekoordinator og i fokusgruppeintervjuene ble det tydelig at det var en «alle kjenner alle» oppfatning av nærmiljøet. Gjennom at de kjenner hverandre og skaper relasjoner som knytter nabolaget sammen skaper dette sosial kapital. Dette kan sees i sammenheng med Putnam (2000) sin forståelse av sosial kapital, der nabolagets kjennskap til hverandre er med på en mobiliserende ressurs for den enkelte. Dette kan være ressurser innenfor dagligdags hjelp, lån av utstyr, kjennskap til nye jobbmuligheter og annet. Putnam (2000, s. 19-23) trekker frem at gjennom sosial kapital så etableres tillit til de rundt deg. Gjennom nettverk og kjennskap til nabolaget skapes det en tillit til hverandre (James S. Coleman, 1988; Putnam, 2000, s. 22). Sosiale relasjoner er noe som er med på å knytte mennesker sammen og generer tillit og samarbeid (Hutchinson, 2018, s. 22; Putnam, 2000). Gjennom nettverk er man med på å engasjere hverandre og er dermed med på å øke samfunnsengasjementet (Hutchinson, 2018, s. 22; Putnam, 2000, s. 22-23). Økt sosial kapital er i tillegg til å øke samfunnsengasjementet med på å øke deltakelsen (Hutchinson, 2018, s.

109). Respondentene opplevde at deres nettverk var med på å skape det samfunnsmessige engasjementet. Det å komme sammen og ha noe å kjempe for sammen var med på å øke deres tilhørighet til området, og deres opplevelse av det å delta sammen. Dette ble til noe de verdsatte høyt og opplevde som veldig givende.

Sosial deltakelse er en forutsetning for fellesskapsbygging, innflytelse og endring (Agger & Jensen, 2015, s. 2046). «Kulturgruppen» og «Plangruppen» er to relativt homogene grupper som er startet opp av interessen for å skape et bedre nærmiljø. Dette vil kategoriseres innenfor Putnam (2000, s. 22) sin teori om «bonding» sosial kapital. Gjennom å bli med i en gruppe basert på interesser en selv har vil være en sammenbyggende sosial kapital (Putnam, 2000, s. 22). Et område som har sosiale utfordringer kan engasjere befolkningen til å etablere grupperinger for endring. Dette skjer da gjerne i allerede eksisterende nettverk (Agger & Jensen, 2015).

“Neighborhoods with high level of social capital tend to be good places to raise children. In high-social-capital areas public spaces are cleaner, people are friendlier, and the streets are safer” (Putnam, 2000, s. 307). I likhet med Putnam (2000, s. 307) trekker kulturgruppen frem at det å god kjennskap til hverandre er med på å skape et godt sted å oppdra barn. Gjennom felles aktiviteter og arrangementer god kontakt med både barn og foreldre. Noe de mente de ikke hadde hatt uten denne gruppen og møteplassen de hadde skapt. Denne tryggheten deltakelse og medvirkning i lokalsamfunnet er med på å forme samfunnet til en trygg plass å bo (James. S. Coleman, 1988, s. 390; Putnam, 2000, s. 22). James. S. Coleman (1988, s. 390) skriver at denne tryggheten og sosiale kapitalen innad i et samfunn slik som dette, vil gi fordeler ikke bare for de som yter den sosiale kapitalen, foreldrene, men også barna. Disse strukturelle formene vil følge barna og gi de en trygghet og fordel senere i livet.

Respondentene mente at disse relasjonene hadde medvirket til at de ble boende i området. Innad i relasjonsbyggingen er det mer en bonding relasjon, der det er homogene grupper som er mer sammen. Dette blir som en form for selektiv segregasjon hvor de ulike miljøene driver med forskjellige aktiviteter. Om dette er tilfelle for alle har jeg ikke mulighet til å uttale meg om. Men gjennom intervjuene kom det frem at de ulike innvandremiljøene gjerne holdt seg til sine

egne aktiviteter gjennom egne kulturelle aktiviteter og religion. Putnam (2000, s. 23) forklarer at det er ikke slik at «bonding» grupper er eksklusive og det ikke er mulig for andre å bli en del av, men det er lettere for noen. Dette tenker jeg også med «Kulturgruppen» og «Plangruppen». Dette er ressurssterke mennesker med et høyt engasjement for området og er fastboende. Slik som områdekoordinator forteller i intervjuet, er at det er en høy andel kommunale boliger med inn og utflytting. Og innad i disse er det gjerne mennesker med større levekårsutfordringer som bor. Man kan diskutere andre underliggende faktorer for hvorfor noen velger å delta og noen ikke velger å delta i slike grupper, men det er viktig å stadfeste at det er enklere for noen å komme sammen enn andre (Putnam, 2000). Respondentene trekker frem at de håper på å få flere og kanskje større møtested, som et stort kulturhus, og tenker at dette vil gjøre det lettere å skape disse nettverkene på tvers av interesser og etnisitet.

Szreter og Woolcock (2004b, s. 655) definerer lenkende sosial kapital som; “norms of respect and networks of trusting relationships between people who are interacting between explicit formal or institutionalized power or authority gradients in society”. Man kan tolke lenkende sosial kapital som en form for brobyggende sosial kapital. Det er brobyggingen mellom befolkningen og mennesker i en maktposisjon (Agger & Jensen, 2015, s. 2048; Szreter & Woolcock, 2004b, s. 655). Denne nettverksbyggingen gjør områdesatsingen gjennom å ha byråder og andre fra kommunen til å delta på folkemøter. Fasilitatorrollen til områdekoordinator har en lenkende sosial kapital gjennom å gjøre det lettere for befolkningen å komme i kontakt beslutningstakere i kommunen. Områdekoordinator oppleves som en fasilitator for brobyggende sosial kapital mellom ulike organisasjoner i området. Gjennom å ha områdemøter får disse ulike organisasjonene og andre i området møtes og diskutere saker som angår området. Områdesatsingen er med på å skape en arena for samhandling og diskusjon om hva som skal skje med området, noe som ifølge Agger og Jensen (2015, s. 2046) er et av resultatene av områdesatsing. Det er ikke gitt at disse nettverkene ikke hadde oppstått uten områdesatsingen, men ved å være til stede som en fasilitator legger områdesatsingen mer til rette for slik nettverksbygging. Agger og Jensen (2015, s. 2048) diskuterer at områdesatsinger kan være med på å fasilitere nettverk og brobyggende sosial kapital. Dette kommer også frem i Grimen et al. (2017) sin artikkel om «Bergen bygger sosial kapital».

6.4 Opplevelsen av eget nabolag og nabolagseffekter

Fortellingene om området og nabolaget satt løst hos respondentene. Gjennom å ha deltatt i lokalsamfunnet har respondentene fått et stort nettverk. Men grunnen til at de startet opp var på grunn av det slitte og neglisjerte området. De kunne se til andre bydeler som hadde så mye de ikke hadde, og bestemte seg for å kjempe for området. I dag er de fornøyde med det de har fått, og de har merket en klar endring i hvordan media og andre i Bergen omtaler området. Det har gått fra «bor du der» til «åh så flott det er der».

For at et område skal havne under områdesatsingen vil det være slik at man tenker at nabolagets egenskaper vil påvirke beboernes helse og trivsel. Både fysiske og sosiale egenskaper ved nabolaget kan påvirke befolkningen (Bergen kommune, 2019; Brofoss & Barstad, 2006, s. 16; Tell, 2018). Brofoss og Barstad (2006, s. 16) skriver at områder med dårlige egenskaper på fysiske og sosiale områder, vil påvirke hvorvidt det vil skje tiltak. Dette kan komme til uttrykk gjennom at det er en reduksjon i kvalitet og kvantitet av ressurser til området (Brattbakk & Wessel, 2017, s. 346). Kulturgruppen uttrykte tydelig at området har vært neglisjert i flere år. Det er først nå de ser en betydelig oppgradering og oppmerksomhet rundt området.

Det som tydelig står sterkt hos respondentene i fokusgruppeintervjuene er deres tilknytning og engasjement for nærområdet. Dette er et område de er stolt over og ønsker at skal være et trygt og godt sted for barna deres å vokse opp. Selv når det var et nedslitt og neglisjert område kjente de på potensialet og de ville kjempe for at det skulle bli bra. De forklarer at gjennom deltakelsen har de blitt kjent med flere i nærområdet og skapt relasjoner til hverandre. Denne relasjonsbyggingen påvirker igjen barn og unge. Kulturgruppen uttrykte hvor takknemlig de var for å bli godt kjent med hverandre og hverandres barn. Gjennom at barna omgår forskjellige voksne blir de tryggere i nærmiljøet sitt og de får ulike inntrykk fra forskjellige hold. Brattbakk og Wessel (2017, s. 343-344) og Markussen og Røed (2018, s. 6-12) trekker frem normer og rollemodeller i nabolaget som påvirkes av familie og andre sekunder sosialiseringskilder. Spesielt er barn og unges atferd og holdninger preget av hvordan de rundt seg oppfører seg. De rollemodellene de omgir seg og deres normalitet vil prege deres oppvekst (Brattbakk & Wessel, 2017, s. 343).

Det er ønskelig at områdesatsing fører til at områdets omdømme endrer seg og gjør området mer attraktiv (Agger & Jensen, 2015). Områdesatsingen i Bergen har vært med på å løfte det fysiske området gjennom å bygge nye møteplasser i form av volleyballbaner, nye lekeplasser og mer, har vært med på å endre synet at det bare er en nedslitt bydel. Men selv om områdesatsingen i seg selv gjør mye bra, er prosessen stigmatiserende. Området må være i så dårlig forfatning at det havner i nederste sikte på flere ting innenfor levekårsrapporten. Det å da være et område under områdesatsingstiltaket er et stigmatiserende stempel. For beboerne blir det slik at de bor i et område som er i så dårlig forfatning at kommunen må komme inn og spesifikt fokusere på det området. Stigmatiseringen kan påvirke flere aspekter ved området, arbeidsmarkedet kan påvirkes ved at bedrifter ikke ønsker å etablere seg i området og dette vil påvirke varig arbeidsledighet i området (Brattbakk & Wessel, 2017, s. 346; Brofoss & Barstad, 2006, s. 16). Gjennom områdesatsingen har området blitt mer attraktivt gjennom at det blir ny skole, flere møteplasser og kulturelle aktiviteter. Respondentene uttrykte dette både for sin egen del, men de merket også at andre la merke til endringene i området. Flere av de de kjente fra andre bydeler kommenterte at de ikke visste hva som var der ute før nå. Spørsmålene hadde utviklet seg fra «bor du der?» til «åh har dere det også» eller «åh så flott det har blitt». Disse mulighetene til aktivitet og samhold med andre er med på å øke tilhørigheten til stedet (Berg, 2016, s. 43).

7. Oppsummering og videre forskning

Områdekoordinator i området har utført flere tilnærmelser til flere grupperinger i området, men det trengs en gjennomgang av hvordan områdesatsingen skal sikre at medvirkning og deltakelse tilpasses alle. Dette kan muligens avlastes om Bergen kommune hadde, slik respondentene diskuterte, hatt en ansatt i hver bydel i kommunen. Det kommer frem i studien at medvirkning er krevende for både områdesatsingen og deltakerne. Områdekoordinator for området har benyttet seg av mange medvirkningsmetoder og tilnærminger til lokalsamfunnet for at flest mulig skal kunne delta. Men dette slår ikke ut på medvirkningstiltakene områdesatsingen har iverksatt. Områdekoordinator og respondentene fra «Lokalt engasjement» peker på en betydelig mangel av bredde i deltakere i medvirkningstiltakene. Respondentene fra

«Lokalt engasjement» opplever at områdesatsingen har vært tilgjengelig, men synes likevel at det er tungt og krevende å delta. De omtaler seg selv som ressurssterke og som alltid møter opp, og undrer seg over hvordan andre som ikke har samme ressurser skal få medvirke på samme måte.

Folkemøter er fint for å opplyse og informere, men er det tilstrekkelig for å engasjere alle grupper? Det kan diskuteres videre om det er et medvirkningstiltak eller ikke, og selv om det er mange som deltar, er det fortsatt her tydelig mangel på bredde. Hvordan kan områdesatsingen møte og engasjere de som ikke treffes av slike medvirkningstiltak? For videre forskning hadde det vært nyttig å snakke med andre grupper i lokalsamfunnet, og kanskje spesielt de som ikke deltar. Det er også nyttig å ha generelt mer forskning på hvordan det oppleves å delta på medvirkningstiltak i kommunen og evaluering av disse. Dette er noe som er savnet i litteraturgjennomgang og i samtaler med respondentene. Det er lite forskning på den generelle effekten av områdesatsing, som etter så mange år burde være en del av grunnlaget til hvorfor man fortsatt arbeider på denne måten. Man burde også sett på andre måter å arbeide på som respondentene fronter. Hadde det fungert med egne koordinatorene for alle bydeler?

8. Referanser

- Agger, A. & Jensen, J. O. (2015). Area-based Initiatives—And Their Work in Bonding, Bridging and Linking Social Capital. *European Planning Studies*, 23(10), 2045-2061. <https://doi.org/10.1080/09654313.2014.998172>
- Amdam, R. (2019). Strukturelle vilkår for medverking i kommunal planlegging og politikk under tre ulike styringssystem. *Kart og plan*, 112(4), 282-298. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-6003-2019-04-04>
- Andersson, R. (2006). 'Breaking Segregation'—Rhetorical Construct or Effective Policy? The Case of the Metropolitan Development Initiative in Sweden. *Urban Studies*, 43(4), 787-799. <https://doi.org/10.1080/00420980600597608>
- Andersson, R. & Musterd, S. (2005). Area-based policies: A critical appraisal. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 96(4), 377-389. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9663.2005.00470.x>
- Andresen, B. & Brattbakk, I. (2020). Områdesatsinger i Norge. Et skjørt kunnskapsgrunnlag for strategier og tiltak. *Tidsskrift for boligforskning*, 3(2), 130-147. <https://doi.org/https://doi.org/10.18261/issn.2535-5988-2020-02-03>
- Arnstein, S. R. (1969). A Ladder Of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>

- Askheim, O. P. (2007). Empowerment - ulike tilnærminger. I O. P. Askheim & B. Starrin (Red.), *Empowerment i teori og praksis* (s. 21-33). Gyldendals Norsk Forlag AS.
- Askheim, O. P. (2012). *Empowerment i helse- og sosialfaglig arbeid : floskel, styringsverktøy, eller frigjøringsstrategi?* Gyldendal akademisk.
- Atkinson, R. & Zimmermann, K. (2018). Area-based initiatives - a facilitator for participatory governance? . I H. Heinelt & S. Münch (Red.), *Handbook on participatory governance*. Edward Elgar.
- Barstad, A. & Kirkeberg, M. I. (2003). *Levekår og ulikhet i storby. Utredninger til storbymeldingen, del 2. Notater 2003/34*.
https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/notat_200334/notat_200334.pdf
- Bartelomei, L. & Hugman, R. (2014). The ethics of participation in community work practice. I I.A.K. Larsen, V. Sewpaul & G.O. Hole (Red.), *Participation in community work. International perspectives*. (s. 19-28). Routledge
- Berg, N. G. (2016). Lokalsamfunn som sted - hvordan forstå tilknytning til bosted? I M. Villa & M. S. Haugen (Red.), *Lokalsamfunn* (s. 34-48). Cappelen Damm.
- Bergen kommune. (2019). *Folkehelseoversikt - Levekår og helse i Bergen*. B. kommune.
<https://www.bergen.kommune.no/politikere-utvalg/api/fil/2601126/Folkehelseoversikt-Levekar-og-helse-i-Bergen-2019>
- Bergen kommune. (2021). *Plan for områdesatsing 2020-2024*. s. o. b. Byrådsavdeling for arbeid. Bergen kommune. <https://www.bergen.kommune.no/politikere-utvalg/api/fil/3675346/Plandokument-plan-for-omradesatsing-2020-2024>
- Bergen kommune og Departementene. (2019). *Områdesatsing i Loddefjord og Olsvik 2019-2026*. Byrådet. <https://www.bergen.kommune.no/politikere-utvalg/api/fil/3745919/Programbeskrivelse-omradesatsing-i-Loddefjord-og-Olsvik-2019-2026>
- Bourdieu, P. (2008). The Forms of Capital. I *Readings in Economic Sociology* (s. 280-291). wiley. <https://doi.org/10.1002/9780470755679.ch15>
- Brattbakk, I. & Wessel, T. (2017). Nabolagets effekt: Hva er problematisk med geografisk ulikhet? . I J. Ljunggren (Red.), *Oslo: Ulikhetens by* (s. 339-358). Cappelen Damm.
- Brofoss, K. H. & Barstad, A. (2006). *Internasjonale erfaringer med områderettede tiltak i storbyer. En litteraturstudie*. S. sentralbyrå.
https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/notat_200656/notat_200656.pdf
- Coleman, J. S. (1988). The creation and destruction of social capital: implications for the law. *Notre Dame Journal of Law, Ethics and Public Policy*, 3(375).
<https://scholarship.law.nd.edu/ndjlepp/vol3/iss3/3>
- Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*, 94, S95-S120. <http://www.jstor.org/stable/2780243>
- Collins, K. & Ison, R. (2009). Jumping off Arnstein's ladder: social learning as a new policy paradigm for climate change adaptation. *Environmental Policy and Governance*, 19(6), 358-373. <https://doi.org/doi:10.1002/eet.523>
- Cornwall, A. (2008). Unpacking 'Participation': models, meanings and practices. *Community Development Journal*, 43(3), 269-283.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1093/cdj/bsn010>
- Cornwall, A. & Gaventa, J. (2000). From Users and Choosers to Makers and Shapers: Repositioning Participation in Social Policy. *IDS Bulletin*, 31, 50-62.
<https://doi.org/10.1111/j.1759-5436.2000.mp31004006.x>
- Cresswell, T. (2015). *Place : An Introduction*. John Wiley & Sons, Incorporated.

- Creswell, J. W. & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry & research design : choosing among five approaches* (4th ed. utg.). SAGE.
- de Graaf, L., van Hulst, M. & Michels, A. (2015). Enhancing Participation in Disadvantaged Urban Neighbourhoods. *Local Government Studies*, 41(1), 44-62.
<https://doi.org/10.1080/03003930.2014.908771>
- Departementene. (2018). *Utredning om statlig områderettet innsats i Norge*. Regjeringen.
https://www.regjeringen.no/contentassets/5866ef8e06b445abb2c1b031d5a34da7/utredning_omradesatsing.pdf
- Dominelli, L. (2002). *Anti-oppressive social work theory and practice*. Palgrave Macmillan.
- Edmark, H. L. (2002). Förort i fokus - interventioner för miljoner : nordisk forskning om interventioner i "utsatta" bostadsområden : en kunskapsöversikt. I.
- Folkehelseloven. (2011). *Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)* (LOV-2011-06-24-29).
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29#KAPITTEL_2
- Freire, P. (1974). *De undertrykte pedagogikk* (Bd. 271). Gyldendal.
https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2008090104041?page=73
- Grimen, A. L., Henriksbøe, H., Nordgreen, L. & Økland, M. A. (2017, 26.04.2017). *Bergen bygger sosial kapital*. Fontene. Hentet 13.08 fra
<https://fontene.no/fagartikler/bergen-bygger-sosial-kapital-6.47.447536.e3df5fbb36>
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2.utg. utg.). Fagbokforlaget
- Hanifan, L. J. (1916). The Rural School Community Center. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 67, 130-138.
<http://www.jstor.org/galanga.hvl.no/stable/1013498>
- Hart, R. A. (2008). Stepping Back from 'The Ladder': Reflections on a Model of Participatory Work with Children IA. Reid, Jensen, B.B, Nikel, J., Simovska, V. (Red.), *Participation and learning : Perspectives on education and the environment, health and sustainability* (s. 19-31). Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-6416-6_2
- Haugen, M. S. & Villa, M. (2019). Lokalsamfunn i perspektiv. I M. S. Haugen & M. Villa (Red.), *Lokalsamfunn* (1. utg., s. 17-31). Cappelen Damm. (Optrykk av 2)
- Hur, M. H. (2006). Empowerment in terms of theoretical perspectives: Exploring a typology of the process and components across disciplines. *J. Community Psychol*, 34(5), 523-540.
<https://doi.org/10.1002/jcop.20113>
- Husbanken. (2014). *Program for områdeløft. Programbeskrivelse*.
- Husbanken. (u.å, 27.04.2021). *Områdesatsing*. Husbanken. Hentet 25.05 fra
- Hutchinson, G. S. (2018). *Samfunnsarbeid. Mobilisering og deltakelse i sosialfaglig arbeid* (3. utg.). Gyldendal Akademisk.
- IMDi. (2014). *Tverrsektorielt samarbeid i områdesatsing*. IMDi.
<https://www.imdi.no/arkiv/arkiverte-publikasjoner/tverrsektorielt-samarbeid/>
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg. utg.). Cappelen Damm akademisk.
- Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P. A. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg. utg.). Abstrakt.
- Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W. & Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori? : nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforl.
- Klausen, J. E., Arnesen, S., Christiansen, D. A., Folkestad, B., Hanssen, G. S., Winsvold, M. & Aars, J. (2013). *Medvirkning med virkning? Innbyggermedvirkning i den kommunale beslutningsprosessen*. NIBR/Uni Rokkansenteret. N. i. f. b.-o. regionforskning.

- <https://www.medvirkning.no/wp-content/uploads/Medvirkning-med-virkning-Innbyggermedvirkning-NIBR.pdf>
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2014). *Medvirkning i planlegging*. K.-o. moderniseringsdepartementet. Kommunal- og moderniseringsdepartementet. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/plan/medvirkningsveileder/h2302b_veileder_medvirkning.pdf
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (u.å., 15.03.2017). *Områdesatsinger* Kommunal- og moderniseringsdepartementet Hentet 02.06 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by--og-stedsutvikling/omradesatsing/id2008179/>
- Kunnskapsdepartementet. (2018). *Mandat for norsk offentlig utredning om levekårs- og integreringsutfordringer i byområder*. Kunnskapsdepartementet. Regjeringen. https://www.regjeringen.no/contentassets/73ec327d8b95448e84c0a08b3263bf5e/mandat-for-nou_levkars--og-integreringsutfordringer-i-byomrader1458071.pdf
- Kährik, A. (2006). Tackling social exclusion in European neighbourhoods: experiences and lessons from the NEHOM project. *GeoJournal*, 67(1), 9-25. <http://www.jstor.org/galanga.hvl.no/stable/41148098>
- Ledwith, M. (2011). *Community development : a critical approach*. Policy Press.
- Ledwith, M. & Springett, J. (2010). *Participatory practice : community-based action for transformative change*. Policy Press.
- Ljunggren, J. (2017). *Oslo ulikhetens by* (J. Ljunggren, Red.). Cappelen Damm Akademisk.
- Ljunggren, J. & Andersen, P. L. (2017). Vestkant og østkant, eller nye skillelinjer? I J. Ljunggren (Red.), *Oslo ulikhetens by* (s. 57-81). Cappelen Damm Akademiske.
- Magnussen, A.-M. & Nilsen, E. (2015). Sosialt medborgerskap, autonomi og deltagelse. *Tidsskrift for velferdsforskning: Samfunnsarbeid*, 18(1), 61-75.
- Malterud, K. (2001). Qualitative research: standards, challenges, and guidelines. *The Lancet*, 358(9280), 483-488. https://ac.els-cdn.com/S0140673601056276/1-s2.0-S0140673601056276-main.pdf?tid=97de640d-fda8-42c8-a6c7-f62b7ab8e3ea&acdnat=1531298375_7e3759acc6e970abd55463b2ac3afd89
- Malterud, K. (2012). *Fokusgrupper som forskningsmetode for medisin og helsefag*. Universitetsforl.
- Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag* (4. utg. utg.). Universitetsforl.
- Markussen, S. & Røed, K. (2018). *The golden middle class neighborhood: Trends in residential segregation and consequences for offspring outcomes*. Frischsenteret. I. Z. A. I. o. L. E. noi.
- Minkler, M. & Wallerstein, N. (2012). Improving Health through Community Organization and Community Building: Perspectives from Health Education and Social Work. I M. Minkler (Red.), *Community organizing and community building for health and welfare* (3. utg., s. 37-58). Rutgers University Press. <https://doi.org/10.36019/9780813553146-005>
- Minkler, M. & Wallerstein, N. (2019). Improving Health through Community Organization and Community Building: Perspectives from Health Education and Social Work. I(s. 37-58). Ithaca, NY: Rutgers University Press.
- NESH. (2018). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Hentet 03.12 fra <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum->

- [sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi/](#)
- NOU. (2020). *Levekår i byer - gode lokalsamfunn for alle*. Kunnskapsdepartementet & K.-o. moderniseringsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-16/id2798280/?ch=1>
- Oslo kommune. (u.å.). *Groruddalssatsingen*. Oslo kommune. Hentet 01.07 fra <https://www.oslo.kommune.no/slik-bygger-vi-oslo/groruddalssatsingen/#gref>
- Polit, D. F. & Beck, C. T. (2017). *Nursing Research Generating and Assessing Evidence for Nursing Practise (10. utg.)* Wolters Kluwer.
- Pretty, J. N. (1995). Participation learning for sustainable agriculture. *World Development*, 23(8), 1247-1263. [https://doi.org/https://doi.org/10.1016/0305-750X\(95\)00046-F](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/0305-750X(95)00046-F).
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone : the collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Rappapon, J. (1984). Studies in Empowerment. *Prevention in Human Services*, 3(2-3), 1-7. https://doi.org/10.1300/J293v03n02_02
- Regjeringen. (2015, 29.06.2015). *Hvorfor innbyggermedvirkning er viktig*. Hentet 02.03 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunereform/Verktoy/lokaldemokrativeilederen/kommunen-og-innbyggerne/hvorfor-innbyggermedvirkning-er-viktig/id2425679/>
- Rhodes, J., Tyler, P. & Brennan, A. (2005). Assessing the Effect of Area Based Initiatives on Local Area Outcomes: Some Thoughts Based on the National Evaluation of the Single Regeneration Budget in England. *Urban Studies*, 42(11), 1919-1946. <http://www.jstor.org.galanga.hvl.no/stable/43197216>
- Ruud, M. E. (2012). Områdeløft - bidrag til utjevning av boforhold og levekår? I B. I. Nordahl (Red.), *Boligmarked og boligpolitikk* (s. 299-316). Akademika forlag.
- Ruud, M. E. & Vestby, G. M. (2011). *Utvikling av Søndre Nordstrand* Norsk institutt for by- og regionsforskning https://www.bjordal.no/download/offentlige_publicasjoner/NIBR-rapport-2011-19.pdf
- Rønning, R. & Starrin, B. (2009). Sosial kapital : et nyttig begrep. I (s. 17-30). Gyldendal akademisk.
- Stige, B., Malterud, K. & Midtgarden, T. (2009). Toward an Agenda for Evaluation of Qualitative Research. *Qualitative Health Research*, 19(10), 1504 –1516. <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1049732309348501>
- Sudmann, T. T. & Henriksbø, K. (2011). Kollektiv handling skaper endring. *Fontene* 12, 50-56.
- Szreter, S. & Woolcock, M. (2004a). Health by association? Social capital, social theory, and the political economy of public health. *Int. J. Epidemiol*, 33(4), 650-667. <https://doi.org/10.1093/ije/dyh013>
- Szreter, S. & Woolcock, M. (2004b). Health by association? Social capital, social theory, and the political economy of public health. *International Journal of Epidemiology*, 33(4), 650-667. <https://doi.org/10.1093/ije/dyh013>
- Tell, D. (2018, 27.01.2021). *Hva er områdesatsing?* Bergen kommune. Hentet 21.08 fra <https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/omradesatsing/hva-er-omradesatsing>
- Tritter, J. Q. & McCallum, A. (2006). The snakes and ladders of user involvement: Moving beyond Arnstein. *Health Policy*, 76(2), 156-168. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2005.05.008>.

- Trondheim kommune. (2021, 07.05.2021). *Områdeløft Saupstad-Kolstad*. Trondheim kommune. Hentet 02.07 fra <https://www.trondheim.kommune.no/saupstadkolstad>
- Twelvetrees, A. (2017). *Community development, social action and social planning* (5th ed. utg.). Palegrave.
- Woolcock, M. (1998). Social Capital and Economic Development: Toward a Theoretical Synthesis and Policy Framework. *Theory and society*, 27(2), 151-208. <https://doi.org/10.1023/A:1006884930135>
- Ødegård, G. (2011). Bowling på Veitvet: Lenkende sosial kapital i et flerkulturelt lokalsamfunn. I D. Wollbæk & S. B. Seggaard (Red.), *Sosial kapital i Norge* (s. 129-151). Cappelen Damm Akademisk.
- Økland, M. A. (2012). *Samfunnsarbeid og boligsosialt arbeid* Fagbokforlaget.

9.Referanse for figurer

Figur 1: Arnstein, S. R. (1969). A Ladder Of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>

Figur 2: Pretty, J. N. (1995). Participation learning for sustainable agriculture. *World Development*, 23(8), 1247-1263. [https://doi.org/https://doi.org/10.1016/0305-750X\(95\)00046-F](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/0305-750X(95)00046-F).

10. Vedlegg

10.1 Intervjuguide Fokusgruppeintervju

Vil du delta i forskningsprosjektet ” Medvirkning fra lokalsamfunnet i områdesatsing”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke problemstillingen: *hvordan opplever lokalbefolkningen i områdesatsingen i Bergen å delta i medvirkningsprosesser?* I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Målet er å undersøke deltakerens opplevelse av medvirkningsprosessene i områdesatsingen. Det er også interessant å se på hvem som er inkludert i prosessen og hvilken rolle de har i lokalsamfunnet.

Forskningsspørsmål:

1. Hvordan opplever lokalbefolkningen å delta på medvirkningstiltak i områdesatsingen?
2. Hvordan opplever lokalbefolkningen sitt nærmiljø?

Dette er et masterprosjekt i samfunnsarbeid, gjort på institutt for helse og sosialfag ved Høgskulen på Vestlandet avdeling Bergen. Masteroppgaven vil i ettertid bli delt med områdesatsingen i Bergen kommune.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Inger Helen Midtgård, *Høgskulen på Vestlandet* er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du er invitert til å delta på prosjektet fordi du er en deltaker i en gruppe i lokalsamfunnet og at du bor i et område som er under områdesatsingen i Bergen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du deltar på et fokusgruppeintervju. Under fokusgruppeintervjuet leder forskeren en samtale med deltakerne. Dermed blir det ikke en direkte utspørring av deg som deltar, men mer en samtale av hva du har opplevd. Formålet med slike samtaler er for å få frem variasjonene og mangfoldet av synspunkter om et avgrenset tema, som her blir din opplevelse rundt medvirkning og deltakelse. Her vil det være en intervjuguide jeg vil forholde meg til, men med oppfølgingsspørsmål ut fra svarene som blir gitt som gir en god flyt i samtalen.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Trekk av samtykke kan sendes til meg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. De som vil ha tilgang til opplysninger vil være Maren Sten Neset, student ved HVL, og veileder, Inger Helen Midtgård ved HVL. Navnet ditt og kontaktopplysningene dine vil erstattes med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. All data som samles inn vil bli lagret på HVLs forskningsserver.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene slettes når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 1. desember 2021.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet avdeling *Bergen* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

9. Student: Maren Sten Neset epost: 588054@stud.hvl.no / tlf: 90277861
10. Veileder: Inger Helen Midtgård epost: inger.helen.midtgard@hvl.no / tlf: +47 55 58 71 48
11. Vårt personvernombud: Trine Anikken Larsen epost: Trine.Anikken.Larsen@hvl.no / tlf: +47 55587682

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost <mailto:personverntjenester@nsd.no> eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Inger Helen Midtgård

(Forsker/veileder)

Maren Sten Neset

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Medvirkning fra lokalsamfunnet i områdesatsing*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i fokusgruppe intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

9.2 Vedlegg informasjonsskriv individuelt intervju

Vil du delta i forskningsprosjektet

” Medvirkning fra lokalsamfunnet i områdesatsing ”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke problemstillingen: *hvordan opplever lokalbefolkningen i områdesatsingen i Bergen å delta i medvirkningsprosesser?* I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Målet er å undersøke deltakerens opplevelse av medvirkningsprosessene i områdesatsingen. Det er også interessant å se på hvem som er inkludert i prosessen og hvilken rolle de har i lokalsamfunnet.

Forskningsspørsmål:

- Hvordan opplever lokalbefolkningen å delta på medvirkningstiltak i områdesatsingen?
 - Hva betyr det for de som deltar å delta?
 - Føler de seg hørt?
- Hvordan opplever lokalbefolkningen sitt nærmiljø?
 - Hvordan opplever de sine muligheter til å endre sitt nærmiljø?
 - Hva gjør de selv for å bedre sitt nærmiljø?
- Hvordan kommuniseres mulighetene for deltakelse ut til befolkningen?
 - Hvordan rekrutteres deltakere til medvirkningsprosessene?
 - Får alle en invitasjon? Hvem får eventuelt ikke, og hvorfor?
 - Finnes det digitale plattformer som interaktive sider, sosiale medier og nettmøter?

Dette er et masterprosjekt i samfunnsarbeid, gjort på institutt for helse og sosialfag ved Høgskulen på Vestlandet avdeling Bergen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Inger Helen Midtgård, *Høgskulen på Vestlandet* er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du er invitert til å delta på prosjektet fordi du er ansatt i områdesatsingen i Bergen kommune.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du deltar på et semi-strukturert intervju. Her vil det være en intervjuguide jeg vil forholde meg til, men med oppfølgingsspørsmål ut fra svarene som blir gitt som gir en god flyt i samtalen. Dermed blir det ikke en direkte utspørring av deg som deltar, men mer en samtale av hva du har opplevd. Dette vil ta rundt 30 minutter. Intervjuet inneholder spørsmål om rekruttering av deltakere til medvirkningstiltak og samarbeid med eksisterende grupper i lokalsamfunnet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. De som vil ha tilgang til opplysninger vil være Maren Sten Neset, student ved HVL, og veileder ved HVL. Navnet ditt og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene slettes når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 1. desember. 2021.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,

- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet avdeling *Bergen* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Student: Maren Sten Neset epost: 588054@stud.hvl.no / tlf: 90277861
- Veileder: Inger Helen Midtgård epost: inger.helen.midtgard@hvl.no / tlf: +47 55 58 71 48
- Vårt personvernombud: Trine Anikken Larsen epost: Trine.Anikken.Larsen@hvl.no / tlf: +47 55587682

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Inger Helen Midtgård

(Forsker/veileder)

Maren Sten Neset

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Medvirkning fra lokalsamfunnet i områdesatsing*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i semi-strukturert intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

10.3 Vedlegg godkjenning av NSD

Behandlingen av personopplysninger er vurdert av NSD. Vurderingen er:

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 18.01.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.12.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen

- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson NSD: Kajsa Amundsen

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

10.4 Intervjuguide fokusgruppeintervju

Intervjuguiden har noen få endringer av hensyn til anonymisering.

Nærmiljøet

- Fortell om (området)
 - Hva tenker dere om området?
 - Hvordan bruker dere nærmiljøet?
- Hva er de viktigste møteplassene i området?
- Hva kunne dere ønsket at det var i nærmiljøet?
- Opplever dere at (området) er et godt sted å bo?

Gruppedynamikk

- Fortell litt om (området)?
 - Hva er det dere gjør sammen når dere møtes?
- Hvilken rolle har «Lokalt engasjement» i lokalsamfunnet?
- Hva var bakgrunnen for at dere startet denne gruppen?
 - Hvorfor ble dere med i gruppen?
 - Hva var de viktigste grunnene?
- Hvordan opplever dere å delta i gruppen?
 - Hva er bra med å delta i denne gruppen?
 - Kunne noe blitt gjort annerledes?
- Kan dere fortelle om de viktigste oppgavene til gruppen?
- Hvordan samarbeider dere?
 - Har dere tildelte oppgaver?

Deltakelse

- Kan dere fortelle litt om hva det betyr for dere å delta?
 - Føler dere på et større fellesskap?
 - Både i gruppen og i områdesatsingen
- Opplever dere at det finnes muligheter for å endre eller påvirke deres nærmiljø?
 - Hvordan kan dere være med på å gjøre en forskjell?
 - Har dere selv gjort noe for å bedre nærmiljøet?

- Hva ønsker dere å gjøre?
 - Hva ønsker dere at skal skje for nærmiljøet?
- Hvem er det dere opplever som deltar på aktiviteter i lokalsamfunnet?
 - Er det noen dere opplever som ikke deltar?
 - Hvordan kan dere få med andre på å delta?

Samarbeid og områdesatsingen

- Hvordan ble dere kjent med områdesatsingen?
- Fortell om hvordan dere opplever områdesatsingen
 - Hva tenker dere om områdesatsing?
- Hvilken innvirkning har områdesatsingen hatt på området?
- Hvem er tenker dere områdesatsingen er for?
- Har dere deltatt på arrangementer igangsatt av områdesatsingen?
 - Folkemøte, undersøkelser, arrangementer
 - Hvordan opplevde dere det?
 - Hvem er det som deltar på disse møtene, arrangementene osv.?
- Hvordan har det vært med tilgang til informasjon?
- Hvordan opplever dere samarbeidet mellom dere som er i gruppa og de som arbeider i områdesatsingen?
 - Føler dere at dere blir lyttet til?
 - Er områdesatsingen åpen for deres ideer?
- Hva har dere samarbeidet om?
 - Samarbeider dere med andre kommunale eller private?
- Hvordan opplever dere at samarbeidet fungerer?
- Har det vært endringer i samarbeidsrelasjonen i perioden (når, hvordan?)
- Opplever dere at dere får være med på å påvirke målsettinger for lokalmiljøet?
- Hvordan opplever dere engasjement for området, innad i området (innbyggerne/lokale organisasjoner) og utenfra (private utbyggere)?

Avslutning

- Hvordan ser dere for dere (området) om 10 år?
- Noe mer dere vil tilføye?

10.5 Intervjuguide områdekoordinator

Noen få endringer i intervjuguide med hensyn til anonymisering.

Områdesatsingen

- Fortell om områdesatsingen
- Fortell om hva områdesatsingen har jobbet med i (området)
 - Hvorfor områdesatsing i (området)?
 - Hvem er områdesatsing for?
 - Hva er områdesatsingens viktigste oppgaver?
- Hadde dere noen målsettinger for området?
 - Hvordan gikk det?
 - Endret dere målsetting underveis?
 - Har lokalbefolkningen fått påvirke disse?
- Hva er det mest utfordrende med områdesatsing slik som du ser det?

Nærmiljøet

- Fortell om nærmiljøet i (området)
 - Hva tenker du er bra med området?
 - Hvilken innvirkning har områdesatsingen hatt på området?
 - Hva tenker du er gode møteplasser for beboerne i (området)?

Deltakelse

- Fortell om deltakelse i områdesatsingen
 - Si litt om hvilke mål dere har hatt for deltakelse i områdesatsingen
 - Hvordan har dere jobbet mot disse målene?
 - Hvilke former for deltakelse har dere lyktes med? Hva har vært utfordrende?
 - Kan du fortelle om prosessene områdesatsingen har for å sikre medvirkning?
 - Hvordan opplever dere engasjement for området, innad i området (innbyggerne/lokale organisasjoner) og utenfra (private utbyggere)?
 - Hvilke muligheter har innbyggerne til å påvirke hvordan (området) skal bli?

- Hvordan sikrer dere mobilisering og medvirkning?
 - Hvordan kommuniseres mulighetene for deltakelse ut til lokalbefolkningen?
 - Finnes det interaktive sider lokalbefolkningen kan benytte seg av?
- Hva er det dere ønsker at deltakerne skal bidra med?
- Hvem opplever dere at deltar?
 - Hvem skulle dere ønske dere hadde mer kontakt med?
 - Hvem er det som ikke deltar? Hvorfor deltar de ikke?
- Hvordan har dere opprettholdt interessen for området gjennom hele prosessen med områdesatsingen?

Samarbeid

- Fortell om områdesatsingens samarbeid med lokale organisasjoner?
 - Hvordan er det å samarbeide med slike grupper?
- Hvilken rolle har slike lokale organisasjoner og nærmiljøgrupper i områdesatsingen?
- Hva samarbeider dere om med lokale lag og foreninger?
- Hvordan opplever du at samarbeidet fungerer?
- Har det vært endringer i samarbeidsrelasjonen i perioden (når, hvordan?)

Avslutning

- Hvordan ser du for deg (området) om 10 år?
- Når du ser tilbake på tiden som koordinator for områdesatsing, hva er du mest stolt over?
- Noe mer du vil tilføye?